

OCHOTNICKÉ DÍVADLO

6

ROČNÍK I.

PRAHA 1955 - PNS 257

STRÁNKA CTI

Na naši dnešní stránku cti patří soubory, které zvítězily v krajských kolech naší celostátní soutěže lidové umělecké tvořivosti. Patří sem nejen proto, že poroty uznaly jejich soutěžní představení za nejvyspělejší v jednotlivých krajích, ale především proto, že správně chápou smysl a poslání ochotnického divadla, snaží se mu dělat

čest a v duchu Tylově jdou svým divadlem do života všude tam, kde je život potřebuje. Přejeme všem vítězům, aby svým úspěchem nezpychly, aby neusnuly na vavřínech a horlivě pěstovaly vlastnosti, které jsou nejlepšími přáteli souborů: skromnost a uměleckou pokoru.

Redakce

V kategorii začínajících souborů zvítězily v krajských kolech se svými hrami tyto soubory:

Kraj	Soubor	Představení
Praha, KNV	ČSM při Osvětové besedě v Hostivicích ZK PREFA Hýskov	J. Drda: Hrátky s čertem A. Kornejčuk: Chirurg Platon Krečet
Praha, ÚNV	Ústřední soubor státních pracovních záloh	A. S. Makarenko - M. Stehlík: Začínáme žít
Ústí n. Labem	RK Státní psychiatrické léčebny v Hor. Bečkovcích	C. Goldoni: Poprask na laguně
Plzeň	ZK Místního hospodářství v Kralovicích	L. Kruczkowski: Němci
Liberec	ČSM Průmyslové školy v Liberci	N. V. Gogol: Ženitba
České Budějovice	Osvětová beseda ve Strážkovicích	O. Daněk: Steelfordův objev
Karlovy Vary	Osvětová beseda Lomnice	F. Šrámek: Léto
Olomouc	Osvětová beseda v Plumlově	L. Stroupežnický: Naši furianti
Brno	Osvětová beseda ve Vranovicích	J. Kvapil: Princezna Pampeliška
Pardubice	ZK Transporta Chrudim	N. Hikmet: Legenda o lásce
Hradec Králové	„Pokrok“ při Posádkové správě	J. Drda: Hrátky s čertem
Gottwaldov	Osvětová beseda v Brankách	J. K. Tyl: Paličova dcera
Ostrava	ČSM jedenáctileté školy v Opavě	A. S. Makarenko - M. Stehlík: Začínáme žít
Jihlava	Dům osvěty ve Velkém Meziříčí	St. Tvarůžek: Selská balada

V kategorii pokročilých souborů (soutěžní kategorie II a III) zvítězily v krajských kolech se svými hrami tyto soubory:

Kraj	Soubor	Představení
Praha, KNV	ZK Karborundum Benátky n. Jizerou Nové divadlo Domu osvěty v Mělníku	bří Mrštíkové: Maryša M. Brandová: Malajská romance
Praha, ÚNV	RK Nákladové nádraží Žižkov	M. Gorkij: Na dně
Ústí n. Labem	Vojenský soubor „Hakenovec“	B. Lavreněv: Přelom
Plzeň	RK Armastav v Nýřanech	O. Daněk: Steelfordův objev
Liberec	Dům osvěty v Jilemnici	A. P. Čechov: Strýček Váňa
České Budějovice	ZK Tužkař, n. p. Č. Budějovice	V. Štolba: Peníze
Karlovy Vary	ZK Nejdeckých česáren vlny	K. Stanislav: Cesta lososů
Olomouc	ZK TOS v Olomouci	M. Stehlík: Mordová rokle
Brno	Dům osvěty ve Vyškově	A. Jirásek: Lucerna
Pardubice	ZK ČKD Chocen	V. Káňa: Patroni bez svatozáře
Hradec Králové	ZK MAJ v Hronově	bří Mrštíkové: Maryša
Gottwaldov	ZK Pal-Magneton Kroměříž	M. Matušíková: Kristina
Ostrava	ZK Vítkovických železáren Klementa Gottwalda	M. Stehlík: Nositelé rádu
Jihlava	ZK Sázavan ve Zruči n. Sázavou	O. Daněk: Steelfordův objev

Těmito vítěznými představeními byl současně dán repertoár národních přehlídek, zahajovaných ve dni, kdy uzavíráme toto číslo časopisu.

O NAŠICH NEJBLIŽŠÍCH ÚKOLECH

VALERIE KUCHAROVÁ

Vzpomínám na svá školní léta. Chodila jsem do obchodní akademie, kde, jak známo, je téměř celý život vyplněn pojistnou matematikou, zbožiznalstvím a jinými nadmíru suchými vědami. A nám se tak často chtělo vidět krásu i zápasy života, nadchnout se velkými myšlenkami a sdělovat je dalším. Nestačilo číst v hodině literatury bezbarvým hlasem úryvky z velkých klasiků a učit se nazpaměť data jejich narození a smrti. Toužili jsme oživit je, spojit je s autory současnými, chtěli jsme hrát, recitovat, zpívat a tančit. Tak se pomalu začal scházet kroužek mladých lidí, kteří nejdříve jen tak pro sebe, ale potom po čtyři roky pro dost velké obecnost vytvářeli pásma, někdy i nesourodá, ale vždy jasně a srozumitelně hovořící. Vzpomínám na to dnes proto, že mnoho souborů stále volá, že nemají jeviště, že nemají reflektory, že nemají vybavený sál, že nemají materiál, že mají málo lidí.

Nuže, jeviště jsme neměli. Hráli jsme na stupínku v největší třídě. Neměli jsme ani reflektory, ale rozžávené oči našeho publika nám je tisíckrát nahradily. Zidle v sále nebyly polštářované, byly to docela obyčejné škamny. Praktikábl na jevišti tvořila katedra, v jejímž útrobí bylo útočiště napovědy. Materiálu bylo dostatek, protože jsme si ho velmi pečlivě hledali, i sami překládali. A lidé v souboru? Bylo jich zpočátku pět. Po roce jsme jeli na zájezd do Trenčína s patnáctičlenným souborem. Hráli jsme často. Stále jsme doplňovali program. Prohledali jsme kdejakou knihovnu. Hráli jsme, recitovali a zpívali — Shakespeara, Huga, Schillera, Kostru, Hviezdoslava, Dyka, Sládkoviče a nikdy jsme nepotřebovali ani haléře (kromě cestovného, které jsme si každý platil sám).

Je dnes u nás věru málo vesnic, kde není jeviště vůbec, ani naděje, že v dohledné době by mohlo být. Ale i tam se může udělat velký kus práce. Kolik knihoven a osvětových besed vyrostlo jen za posledních deset let, kolik knih jen má každý z nás ve své knihovničce! Teď, při psaní, jsem se podívala na svou příruční knihovničku a do očí mi padla řádečka knih, která se liší svým formátem od ostatních. Je to šest knížek Edice Skvosty. Znáte je jistě, ty malé, půvabné knížky v kůži vázané. Stojí přede mnou jak vyšly: Němcové „Babička“, Fučíkova „Reportáž psaná na oprátce“, Jiráskova „Filosofská historie“, Bezručovy „Slezské písně“, Zápotockého „Vstanou noví bojovníci“ a Čechovy „Písň otroka“. Je to opravdu šest skvostů a nejen pro čtenáře, i pro ty, kteří chtějí vytvořit program pro uměleckou úderku a nevědí, odkud začít, jak se říká — nemají materiál. Jen z těchto šesti knížek se dá udělat řada programů, různě zaměřených a přitom ideově jednotných. Zkusme to!

Výbor žen nás požádal, abychom uspořádali večer na počest nejlepších pracovnic naší obce. Němcové „Babička“, to je od začátku do konce oslava prosté české ženy a matky. Můžeme vybrat vyprávění babičky o svém životě, místo, v němž prostými slovy líčí život pracujících lidí kněžně. A po tomto vyprávění může zaznít slovo slezského pěvce Petra Bezruče. Ať je to tak známá a vždy znovu do srdce mluvící „Maryčka Magdonova“ nebo „Z Ostravy do Těšína“, básnička krátká, ale plná hrdinství slezské ženy. I Antonín Zápotocký nám dává mnoho příležitostí ve své knize. V kapitole „Povídání o ratejně“ se naši posluchači dozvědí nejen o krásném charakteru ženy pronásledovaného revolucionáře Ladislava Budečského, ale i o hrozném údělu někdejších žen a dívek, pracujících na velkostatku. A zase může zaznít báseň, ne, skoro písnička Petra Bezruče „Kyjov“

a po ní — což kdybychom se pokusili o dramatisaci úryvku z Jiráskovy „Filosofské historie“? Třeba část V. kapitoly — v Nedošinském háji — pod starým stromem, kde se po prvé setkává Lenka se slečnou Ellis, kde se začíná láska Lenky a Vavřeny, dvou lidí čistého srdce, plného lásky k vlasti. Stačí k této scéně 3 ženy (Ellis, Lenka, Rollerka) a 1 muž (Vavřena) — a žen bývá v kroužku vždy více. Místo dekorace — prostá lavička. A při trošce chuti a vtipu i kostymy si pořídíme sami. A nemůže být krásnějšího a slavnostnějšího zakončení takového večera, než je list z Fučíkovy reportáže, list o ženě bojovnici — o Gustině.

To je jen jedna z mnoha možností, které načerpáme z několika málo knížek. A máme-li hudebníka, harmonikáře, který může mezi jednotlivá čísla vložit jasné tóny, nebo zpěvačku či zpěváka, který zazpívá několik lidových písní, budou po dvouhodinovém programu odcházet spokojení posluchači domů s novým, velkým zážitkem.

298 souborů hrálo za první tři měsíce tohoto roku brakové hry. Různé ty „U potoka za mlýnicí“, „Statek našeho Franty“ a jiné jsou vždy omlouvány: je nás málo, nemáme dekorace a chceme hrát a zpívat. Naši autoři nenapsali dosud hru se zpěvy, která by obecnost pobavila a nepotřebovala by velké náklady s výpravou, komparsy a hudbou. — Kolik času, úsilí a námahy vynaloží herec, aby se naučil špatný text! Oč více by on i divák získal, kdyby sáhl soubor po básních Jana Nerudy, J. V. Sládka, Svatopluka Čecha, S. K. Neumanna, Vítězslava Nezvala, Viléma Závady, Jana Nohy a dalších klasických i současných básníků. Jak by se obohatil náš život, náš jazyk, naše myšlenky! Taková je to drobná básnička od J. V. Sládka „Janek“, o stydlivém mládenci, který se bojí říci své dívce, že ji má rád. A lidé se při ní smějí opravdovým srdečným smíchem, který nemůže vyvolat žádná dvojsmyslná replika v podradné frašce.

Čeká nás letos hodně práce ve žních a při dožínkách. Stovky mladých lidí odjelo obdělávat ladem ležící půdu v českém pohraničí. I pole, travnatá mýtiny, mez, se mohou proměnit v jeviště, kde dekoraci tvoří rozkvetlý šípkový keř nebo osamělá hruška. Tady nepomohou žádné kostymy, žádné masky. Zde nejvíce vynikne síla slova. Co můžeme předvést na travnatém svahu úvozu? Ve sborníku vydaném v minulém roce pod názvem „Úrodou novou voní lány“ najdeme řadu básní, ze kterých můžeme čerpat, ale také pobídku, abychom nezůstali jen při mechanickém využití toho, co se nám ve sborníku nabízí, ale abychom sami hledali v dalších dílech uvedených autorů. Zdaleka nebyly využity sovětské romány, jako je Šolochovova „Rozrušená země“, Nikolajevy „Žatva“, Babajevův „Rytíř zlaté hvězdy“, Malcevův román „Z celého srdce“ a jiné, o nichž sice byly uspořádány čtenářské konference, ale v nichž jsme dosud nehledali zdroj pro naše kulturní programy. Právě tak málo dosud recitujeme verše Štěpána Ščipačeva, které jsou přece tak oblíbené. I scénku, kterou je možno provést s úspěchem na docela malém místěčku, bez kulis, nebudeme hledat tak těžce, jak se zdá. Druhý obraz Kohoutovy „Dobré písně“ — setkání Vaška a Katky na Petříně, bude působit ještě silněji v přírodě než na jevišti. Aktovka N. Pogodina „Když kvete střemcha“, je jako stvořená pro improvizované jeviště někde na louce u remízku. Kasilův „Rozhovor“ nebo Novikových „Sestřenic z venkova“ si můžeme upravit několika slovy a přenést ji do přírody.

Četla jsem krátkou zprávu o indickém lidovém divadle.

Hudební a dramatické kolektivy vystupují na schůzích a shromážděních pod širým nebem a předvádějí dělníkům z továren a rolníkům díla pokrokových indických spisovatelů, která čerpají ze života prostého lidu a tlumočí jeho vysoké ideály, jeho víru v lepší budoucnost. Kromě indických her hrají i hry sovětské, Gorkého „Na dně“, „Matku“ a jiné hry.

A my — pořád jen naříkáme!

Jsou taková období v našem životě, kdy jako bychom dostali injekci. Byly v roce 1954 volby a my jsme neznali dne ani noci, všechno se zdálo snadné a jasné, s radostí a nadšením jsme plnili velký úkol celostátního významu. A potom najednou — nadšení pohaslo, není to a není ono. My bychom rádi, ale není materiál, my bychom chtěli, ale schází nám bodový reflektor a bez toho se neobejdeme. A vůbec, letos není žádná celostátní akce... Ale i letos budou žně, které se týkají lidí z města právě tak jako lidí z vesnic. A potom dožínky! Neumíme ještě využívat krásných tradic našeho lidu. Řekně dožínky a hned dostaně odpověď, že je to přežitek, nebo se ti dostane pochvaly a dožínky se budou slavit opravdu po staru. Ale my přece máme schopnosti vytvořit dožínky nové, takové, aby na ně celá vesnice dlouho vzpomínala. Pro divadelní soubor je to velká příležitost. Připravit bohatý, zajímavý a poutavý program, naplněný starými zvyky a přitom jasně hovořící o radostném dnešku a ještě krásnější budoucnosti, k tomu je třeba trochu potrápiti hlavy všech členů souboru, zajít si do místní nebo okresní lidové knihovny, hledat, třídit, vybírat. V Babičce Boženy Němcové je taková kapitola o dožínkách, na kterých dostane Kristla Jakuba Mílu. Ovšem, že ji můžeme použít v programu, který uspořádáme po obřadu dožinek. Ale také se z ní poučíme, jak barvitě mohou naše dožínky být. Dnes ne jeden hospodář, ale celá řada nejlepších hospodářů, kteří se nejvíce přičinili o sklizeň úrody, zaslouží dožínkový věnec, dík i přání dalších úspěchů. Dnes všichni, kteří jsme přiložili ruku k společnému dílu pro společný stůl, máme právo vesele si zazpívat a zatančit. Ale ani v době, kdy na náchodském zámku vládla kněžna Zaháňská, nepřipravily se dožínky samy. I tehdy děvčata a mládenci připravovali pořad, byt' utálený, pletli věnce, připomínali si, které písně budou zpívat, co budou tančit, jakými slovy pozdraví hospodáře. Ani náš soubor se nesmí spoléhat, že to nějak dopadne, že se něco zazpívá a zarecituje.

Estrádní program složený z veršů, úryvků prózy, scének, tanců a písní, potřebuje stejně pečlivý nácvik jako divadelní hra. Často se zlobíme, když při přednášce referent vytáhne papír a monotonním hlasem předčítá. Cítíme, oč více by nás zaujal, kdyby mluvil svými slovy, vřele, přímo k nám. S uměleckým přednesem je to nejinak. Ano, je možné, dobře se naučit číst třeba Nerudovu povídku o slavníku „Kam s ním“, zajít v polední přestávce na pole mezi žence, usednout do jejich středu a pěkně přečíst toto malé dílko. Můžeme tak na pokračování přečíst i delší povídky i román. Ale zařazujeme-li číslo do programu, musíme je umět zapamatovat. Když poslouchám v rozhlase Růženu Naskovou, vždy mám pocit, že se mi dívá do očí, že hovoří jen ke mně. Takový pocit musí mít každý divák. Zápálnou, vášnivou báseň Vladimíra Majakovského „Pochoď úrody“, která se výborně hodí jako úvodní číslo pro vystoupení ve žních i o dožínkách, nemůžeme číst. Je tak nabitá myšlenkami, pro které potřebujeme volnost i gesto, že kdybychom ji četli z listu, její hlavní myšlenku nevyjádříme. V novém sborníku, který vydává k dožínkám Ústřední dům lidové tvořivosti, vyjde povídka J. Nesvadby „Mlčeti zlato“, která bude jistě vítanou příležitostí pro dobrou herečku. Je to vlastně dialog, ve kterém mluví jen jedna strana — velmi řečná sousedka. Jistě i u nás se najde taková žena a v povídce, jako by se dívala do zrcadla. Bude zrcadlo bude její obraz odrážet jen tehdy, vloží-li herečka do povídky tolik, jako do velké divadelní role.

Celou škálu možností máme, jak vytvořit program v přírodě. A právě takové možnosti máme v sále, byt' by neměl jeviště, ani oponu, ani podium. Ústřední dům lidové tvořivosti vydal k 10. výročí osvobození naší vlasti dva sborníky. V jednom jsou úryvky z prosaic-

kých děl velkých spisovatelů našich i cizích. V druhém je řada výstupů z divadelních her a několik monologů. Je to repertoár na desítky programů. A nedomnívejme se, že je to tak zvaný repertoár příležitostný. Co všechno můžeme z tohoto výběru poesie, prózy a divadelních her vytvořit?

Na závěr školního roku připravit pro děti i rodiče bohatý program, do kterého můžeme zařadit úryvek z dramatisace Jiráskova F. L. Věka — setkání Věka s poněmčelým spolužákem, úryvek, který ukáže mládeži, jaké boje museli nejlepší synové našeho národa podstoupit pro český jazyk. Svaz československo-sovětského přátelství pořádá večery, na kterých seznamuje náš lid se životem v Sovětském svazu. I zde můžeme přispět recitací — a jistě se bude hodit úryvek ze Ševčenkovy poemy Kacíř, který ukazuje velkou lásku ukrajinského klasika k velkým hrdinům naší historie. K 38. výročí Velké říjnové revoluce můžeme nastudovat úryvek ze hry V. Ivanova „Obrněný vlak“ a program doplnit přednesem povídky B. Polevého a několika sovětskými písněmi. I Nový rok je příležitostí, kterou soubor nesmí opominout, nechce-li být vinen na tom, že se příchod nového roku bude zase slavit tak neblaze silvestrovsky. Tu možná nevystačíme s repertoárem, který máme a budeme muset hlouběji sáhnout do knihoven a časopisů. Ruku na srdce! Kolik repertoárových příloh časopisu „Lidová tvořivost“ a „Osvětová práce“ zůstalo nepovšimnuto. Kolik písniček, které každý měsíc Lidová tvořivost přináší, zapadlo do zásuvek a skříní, aby se odtud dostaly až v den poslední — v den sběru.

Vraťte se ke starým čísům těchto časopisů a uvidíte, kolik tak hledaných skečů a výstupů — a dobrých a vtipných jako je třeba Gabrielova hříčka „Sprázněná duše“ (která se právě výborně hodí k provozování na kousku trávy) — najdete v těch neprávem opomíjených listech. Zajděte si do nejbližší knihovny — třeba do své závodní — a nestačíte odnést tu hromadu sborníků a sborníčků, které tam leží ladem. Najednou najdete třeba vynikající monolog A. P. Čechova „O škodlivosti tabáku“. Jak se bude hodit pro veselý večer a jak se budovu ošívá a kysele usmívá všichni ti mluvkové, kteří planě hovoří na schůzích a semelou v jednom referátě všechno možné.

A nakonec to nejdůležitější. V letošním roce musíme přinést a trvale usídlit kulturní život na těch místech, kde až dosud bylo mrtvé ticho, kde na těžké, plodné zemi rostla a uvadala jen tráva. Tuto zemi přišlo obdělávat tisíce rukou mladých lidí. Pro soubory lidové tvořivosti je tu nesmírné pole působnosti. Zajížděť do nově osídlených obcí s kulturními pořady a zároveň zasévat semínka chuti vybudovat si kroužek na místě. Ale ani tu práce nekončí. Klíčící semeno je třeba opatrovat, aby je první nepohoda nezničila. Tak také nové soubory vznikající v pohraničí musíme podporovat, pomáhat jim radou i skutkem. A k tomu všemu nám nejlépe pomohou opět malé jevištní formy, od recitace až po jednoaktovou hru.

Je před námi léto, které pro mnoho našich souborů znamená konec s divadelní prací. Láká voda, les, příjdu dovolené, těžce sháněť lidi, aby zaměnili letní večerní oblohu za ošumělé zdi zkušebny. Ale je možno, aby soubor, který chce po celý rok plnit poslání divadla, složil jen tak svou zbraň a nechal ji do zimy rezivět? Je možné, aby kolektiv přestal být na tři — čtyři měsíce kolektivem? Letní podvečer u řeky je tak krásný, že? A bude méně krásný, když do ticha zazní píseň? Když se až do vzdálené vsi donesou tóny harmoniky? Nebo když vítr donese nocí slova básníka? Takový večer nikdo nezapomene. A až se budete rozcházet do svých domovů, ani se vám nebude chtít věřit, že to byla zkouška.

Než půjdete dnes spát, podívejte se do své knihovny. A vyberte si z ní nejmilejší knížku. Zamyslete se nad ní a uvidíte, že i ona vám dá nově námět do programu. Nemusíme se bát, že nebudeme mít dostatek repertoáru. Máme velké a slavné pomocníky — Nerudu, Jirásku, Němcovou, Tyla, S. K. Neumanna, od jehož narození v červnu uplyne 80 let, Pujmanovou, Majerovou, Nezvala, Biebla, Fučíka, Bezruč — pohleďte, jaká je jich řada a kolik za nimi dalších a dalších, kteří čekají na to, až rozeznáme jejich slova, jež patří lidu.

KRAJSKÉ POROTY NÁM HLÁSÍ

PRAHA—OBLAST KNV

Krajské kolo divadelních souborů v Pražském kraji znovu potvrdilo, jak bylo správné rozdělení soutěžících souborů do kategorií. Právě tak jako jinde, i v divadle se projevil veliký rozdíl ve výkonnosti u začínajících a pokročilých souborů. Lze si jen přát, aby rozdělení bylo zachováno i nadále, případně aby se uvažovalo ještě o dalších možnostech. Ukazuje se, že soubory vesnické mají pro svou práci daleko těžší podmínky než soubory ze závodů, i když to nejsou soubory začínající.

V Pražském kraji, který má 26 okresů, byla organizace soutěže vel-

B. Lavreněva Přelom v provedení vojenského souboru Hakenovec

mi těžká. V obou kategoriích bylo přihlášeno celkem 46 souborů, z nichž prošlo krajským kolem 39 souborů. Proč nám odpadlo v krajském kole tolik souborů? Především proto, že soubory nedostaly na soutěžní představení kostymy. Tento nedostatek zavinil, že soutěžní představení nesehráli soudruzi z Kamenných Žehrovců, Kojetic, Příbrami. Zde bude nutno, aby půjčovny dávaly přednost soutěžním představením, a to nejen včasným posláním kostymů, ale i kvalitním výběrem. Další soubory se nezúčastnily z důvodů pracovních (odjezd členů do pohraničí, na voj. cvičení, na brigády atd.), kdy jim pro odchod některých členů nebylo možno připravit v termínu novou hru.

Za to, že jsme zvládli v termínu 39 soutěžních představení, vdčíme především tomu, že krajské kolo začalo u nás již 10. února, v době, kdy v jiných krajích probíhala ještě okresní kola. Mimo to jsme přesvědčili polovinu souborů o nutnosti hrát ve všední dny a 18 z nich také sehrálo své soutěžní představení uprostřed týdne, takže na soboty a neděle zbylo jen 50 % představení (reservovali jsme je především pro vesnické soubory). Návštěvnost tímto zásahem neutrpěla a vesměs jsme se setkávali s plnými sály ve všední dny i v neděle. Výjimky byly tam, kde byla hra hrána po několikáté a kde ji už kádr návštěvníků viděl (Lysá

n. L., K. Hora, Radotín). Také dostatek porotců zkušených i nových, na př. ppor. Vičar, a jejich obětavost byla nám velkou pomocí v letošní soutěži. Se strany souborů nám činilo největší potíže časté měnění termínů. Příčina: opět kroje a kostymy a mimo to ještě zajišťování sálů. Některé soubory, jako na př. ZK Avia nebo ZK OPK K. Hora měnily svůj termín dokonce 4krát. To velmi ztěžuje organizaci soutěže, i když to není vždy vinou souborů. Přesto jsme s organizací spokojeni a získali jsme mnoho cenných zkušeností.

S repertoárem souborů, které prošly krajskou soutěží, můžeme být spokojeni. V 39 představeních bylo hráno celkem 30 her, z toho 6 současných, 13 z české klasiky, 2 hudební komedie, 3 ze světové klasiky, 2 sovětské, 1 z ruské klasiky, 1 hra autora ze země lidové demokracie, 2 pokrokové hry západních autorů. Podíl současných her je celkem uspokojivý, zvláště když uvážíme, že na př. Kornejčukův Chirurg Platon Krečet byl hran třemi soubory a že se nám v soutěži objevily i takové hry, jako na př. Páskova Kapitán přišel včas, Tetauerův Veřejný nepřítel, hra lidového autora K. Mejstříka Blýskání na časy, Gorkého Měšťáci a další. Málo je zastoupena ruská klasika, potěšitelný je však podíl i inscenační úroveň her z klasiky české. Byly hrány 2 hry Tylovy (Paličova dcera, Tvrdohlavá žena), 3 hry Jiráskovy (Pan Johanes, Kolébka, Lucerna), 2 hry Preissové (Gazdina roba, Její pastorkyňa), dále Šaldovo Dítě, Čapkova Matka, Götzovi Soupeři, Macháčkovi Zenichové, Mrštíkových Maryša a B. Němcové Neohrožený Mikeš. Vesměs tedy hodnotné věci, právě tak jako v klasice světové, kde se objevily pouze 3 hry, a to Shakespearův Večer tříkrálový, Ibsenova Nora a dramatisace Balzacovy Eugenie Grandetové. Pozastavili jsme se nad dvojím uvedením hudební komedie Sto dukátů za Juana, kterou lze těžko srovnávat s činohrou. Zde by bylo třeba učinit rozhodnutí, co s podobnými útvary. Není možné, aby opereta a hudební komedie byla posuzována v jedné skupině s činohrou. Viděli jsme na př. v Nymburce znamenité představení revue V a W Pěst na oko. Ale opět je tu otázka: co dál? Domnívám se, že soutěž činoherní by měla být samostatná a hry, kde je hudba podstatnou složkou, měly by mít zvláštní soutěžní kategorii.

V kategoriích začínajících byly v úrovni velké rozdíly. Není divu. Vždyť některé soubory hrály skutečně svou první hru, jiné obnovovaly činnost po letech, takže nějaká zkušenost už zde byla, někde pouze vyměnili část souboru, takže alespoň polovina herců nebyla nováčky — prostě co soubor, to jiné podmínky a proto také takové výkyvy. Nakonec nebylo těžké určit vítěze, jímž se stal soubor ZK Prefa v Hýskově u Be-

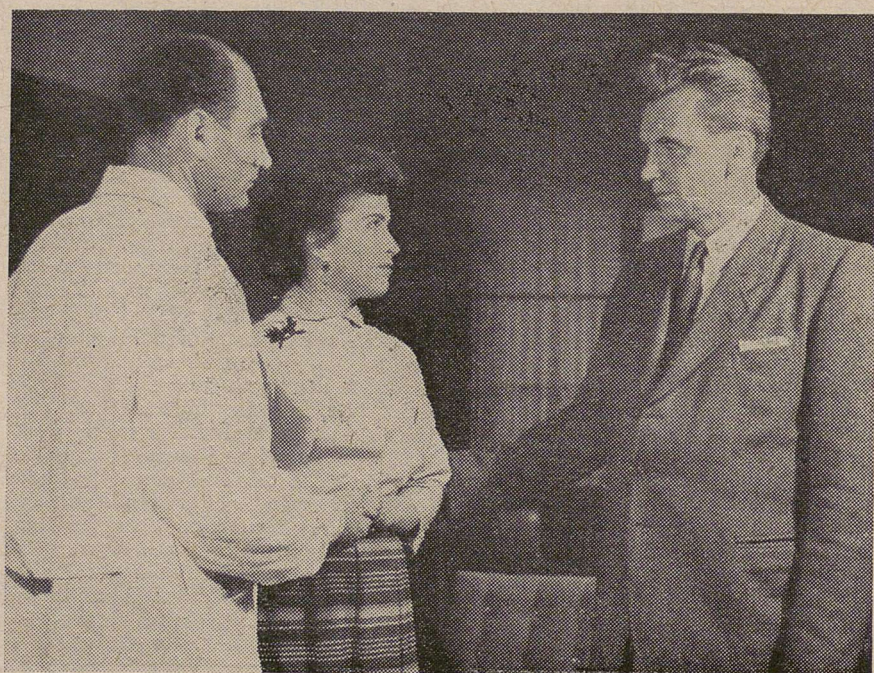
rouna, který sehrál Kornejčukova Platona Krečeta. Je to soubor, který má nejen dobré představení, ale soubor, který je se svým závodem srostlý, který je pro závod platnou složkou. Jeho dramaturgický plán je vzorný (Steelfordův objev, Zapadlí vlastenci, Romance o Oldřichu a Boženě). Na druhém místě se umístil svazácký soubor z Hostivic, začínající soubor v pravém slova smyslu; soutěžní Hrátky s čertem jsou prvou hrou souboru. Soudruhům z Hostivic ještě mnoho chybí k dokonalosti, ale poslali jsme je do národní přehlídky, protože si ceníme jejich elánu, s jakým k práci přistupují, a protože jsme přesvědčeni, že je to soubor velkých možností, který získá v Chebu mnoho cenných poznatků. Ostatní soubory I. kategorie byly mnohem slabší a některé na krajskou soutěž ještě nestačily.

Mnohem těžší rozhodování bylo mezi pokročilými. Úroveň souborů byla vesměs velmi dobrá a vyrovnaná. Zde se nedalo říci o žádném souboru, že do krajského kola nepatří. Nakonec se porota rozhodla pro divadelní odbor Kvapil ZK Karborundum Benátky a pro Nové divadlo DO kpt. Jaroše Mělník. Benátečtí sehráli soutěžně Maryšu bratří Mrštíků a vytvořili velmi silné představení, kde se k správnému pojetí a dobrým hereckým výkonům přidaly i znamenité scény komparsové. Jinak je soubor dobrým pomocníkem závodu, staví vlastními prostředky letní amfiteatr a má bohatou zájedovou činnost. Mělničtí vytvořili výrazné a vyrovnané představení Větrců M. Brandové. Komorně laděné představení svědčilo o správném pochopení předlohy. Herecký kolektiv spolu s výborným výtvarníkem byl hlavním tvůrcem úspěchů. Soubor objíždí pravidelně i nejmenší obce mělnického okresu (dal se k dispozici ONV), vychovává si vlastní dorost v pohádkách, hraje pro děti, poctivě se školí a žije dobrým kolektivním životem po celý rok.

Nelze však zapomenout na další výborná představení — ať už to byl Večer tříkrálový v provedení OB Čelákovice, Veřejný nepřítel Div. F. Šrámk z Měchenic, Měšťáci ZK Rakovnických keramických závodů a zvláště Čapkova Matka v provedení ZK Avie Letňany. (Pozn. red.: S radostí kvitujeme, že Aviači zřejmě dále pracovali na představení, které bylo za jednu svou reprisu v našem časopisu kritizováno.) L. Šterc

PLZEŇSKO

Divadelní části soutěže se v Plzeňském kraji letos zúčastnilo celkem 148 souborů. V mnoha případech byla práce okresních koordinačních orgánů a soutěžních porot značně obtížná, protože úroveň souborů byla velice vyrovnaná. Naše soubory se skutečně učí odvádět dobrou práci a je-

Z krajských kol soutěže

L. Rozporka (ZK ČSD Tábor) jako Klubko v Shakespearově hře Sen noci svatojanské • Záběr z Gorkého Na dně v provedení souboru RK Nákladové nádraží Žižkov • Záběr z Daňkovy hry Steelfordův objev v provedení ZK Sázavan ve Zruči n. S. • V I. kategorii zvítězil na Olomoucku soubor Osvětové besedy v Plumlově s hrou L. Stroupežnického Naši furianti • Širín (A. Morávková) a Mechmene Banu (M. Capoušková) v Hikmetově Legendě o lásce („Mladá garda“ ZK Transporta Chrudim)

Z vítězného představení Jihlavského kraje (Steelfordův objev v provedení ZK Sázavan)

jich přístup ke hře svědčí o opravdovém, upřímném postoji k divadelnímu umění. Repertoár souborů, postoupivších do krajského kola, je rovněž potěšitelným úkazem. Ve srovnání s dřívějšími lety neviděli jsme tolik vynikajících výkonů jednotlivců, ale zato více dělných představení, více nadšených kolektivů. A snad právě to je největším přínosem soutěže vedle toho, že soutěž podnítila jak růst celé řady nových souborů, tak i obrození činnosti tam, kde se už dlouho nic nedělo. Bude nyní zapotřebí všechnu tuto aktivitu důkladně podchytit a důkladnou metodickou a instruktážní činností pomoci všem souborům v cestě za vyšší ideově uměleckou úrovní. Soutěž, resp. závodivá snaha nesmí odvádět soubory od soustavné výchovné práce a nutit je k nárazovosti, ke šturmovštině, jak se nám to v některých případech letos stalo. To je poučení pro budoucnost.

V plzeňském krajském kole bylo provedeno 15 představení první kategorie a 14 představení kategorie druhé. Pokud jde o repertoár, bylo rozvržení toto:

Hry:	kategorie I.	II.
Česká a slovenská klasika	5	2
Ruská klasika	—	1
Klasika zemí lid. demokracií	—	1
Ostatní klasika	1	1
Současná hra česká a slovenská	5	3
Současná hra sovětská	1	2
Současná hra zemí lid. demokracií	2	—
Současné hry ostatní	1	2

Převládá tedy výběr současných her s aktuální problematikou. Několik souborů si dokonce předsevzalo obtížný úkol vyrovnat se i s novinami, příp. s hrou, která dosud byla na ochotnických scénách málokdy hrána. Tak na př. plzeňský vojenský soubor „Stráž míru“ vybral si odvažně Kožíkovu hru „Hejtman Šarovec“ a i za obtížných podmínek podal v ní překrásný výkon, jiný začínající soubor (Osvětové besedy „J. K. Tyl“ v Plzni) uvedl po prvé v kraji Vítkovského „Dům u doktorů“. Je vůbec zajímavým poznatkem,

že soubory začínající mnohem odvažněji, objevněji tvoří svůj repertoár, zatím co soubory z kategorie pokročilých jsou přece jen konzervativnější, opatrnější ve svém výběru a hrají spíše již osvědčené hry.

Okresní kola byla i u nás dokončena se značným zpožděním. Přesto jsme díky přesnému naplánování a ukázněnosti souborů skončili krajské kolo včas, i když to na poroty kladlo zvýšené nároky. Drželi jsme se zásady, že porota musí ve stejné sestavě zhlédnout všechna představení své kategorie, a tak se naši porotci několik týdnů pořádně nevyspali. Velmi živé a plodné diskuse trvaly do pozdních nočních hodin a máme za to, že byly cenným přínosem jak pro soubory, tak pro krajské porotce. Všude jsme byli především vedeni konstruktivní snahou. A musíme zdůraznit, že nebylo takřka nikde zapotřebí se do ní tak nějak nutit. U valné většiny souborů (zejména na venkově) jsme se setkali s tak krásným kolektivním postojem, láskou pro věc, s takovým zaujetím, poctivostí a pilností, že jsme často byli nadšeni. Soubor OB Kdyně, Hornické divadlo v Radnicích, soubor ZK Leninových závodů v Blovicích, Místního hospodářství v Kralovicích, Vojenských lesů v Hartmanicích, OB Rabí, OB Plešnice, OB Hostouň — to jsou skutečně krásné zjevy našeho ochotnického života.

Chtěli bychom vyzvednout hezký příklad solidarity, jaký ukázaly soubory OB Rabí a Voj. lesů Hartmanice, které navzájem se soutěžním představením u sebe hostovaly, při čemž oba soubory se vždy zúčastnily celého představení i diskuse a po ní se navzájem zavázaly k účinné spolupráci. Podobný hezký poměr mezi soubory je na okrese Plasy, kde soubor ZK Místního hospodářství Kralovice pomáhá ostatním souborům okresu, které se zúčastnily jeho soutěžního představení a diskuse, zatím co tento soubor zajel na představení OB Čistá. Tento — nikoli ojedinělý — krásný vztah se příkrě odlišuje od sobeckého postoje několika málo souborů, které trpí slavo-mamem, hřeší na starou tradici a neprostitly se dosud od maloměstských manýr. Doufáme, že i těmto souborům byla soutěž hlubokým poučením a že se budou snažit změnit svůj styl, získat dorost a hlavně — více se rozhlédnout.

Jako první soubor v kategorii začínajících souborů umístil se ZK Místního hospodářství v Kralovicích, který sehrál Kruczkowského „Němce“, jako druhý soubor „J. K. Tyl“ Osvětové besedy v Plzni s Vítkovského „Domem u doktorů“, jako třetí soubor Kovohutě Rokycany, který uvedl „Maryšu“ bratří Mrštíků.

V kategorii pokročilých byl jako nejlepší vyhodnocen ZK Armastav Nýřany s Daňkovým „Steelfordovým objevem“, druhý je soubor Hornického divadla Radnice, který sehrál Čapkovu „Matku“, třetím Osvětová beseda Kdyně s „Morálkou paní Dulské“ od G. Zapolské. Všechny tyto

soubory jsou nejen svou uměleckou prací a vřelým vztahem k divadlu, nýbrž i celkovým zaměřením činnosti vzorem pro ostatní.

Dr Josef Koenigsmark

BRNĚNSKÝ KRAJ

Letošní soutěž lidové umělecké tvořivosti přivedla divadelní soubory Brněnského kraje do daleko větší aktivity než minulého roku. Srovnáme si obě rozdílná čísla: loni postoupilo do krajského kola celkem jedenáct souborů (OB Rychnov, Dům osvěty Vyškov, ZK Železniční stanice Brno, Dělnické divadlo ZK Gottwaldových závodů Brno, Rudý koutek SBČS Znojmo, ZK Adamovské strojírně, OB Vendolí, ZK Mototechna Brno, OB Křenovice, ZK Vitka Svitávka, ZK Předklásterské papírny Tišnov), z nich osm odehrálo představení; letos bylo přihlášeno dvacet šest souborů, vystoupilo devatenáct: patnáct s činohrou, tři s operetou a jeden s operou. Čísla jsou studeně nudná, ale pro zasvěcence dovedou promluvit zajímavě a živě. V patnácti činoherních souborech se tají pět začátečnických, soutěžících v I. kategorii. O většině z nich nebylo dosud ani zmínky a přesto překvapily poctivou prací. Patří k nim na př. vítěz I. kategorie, navržený pro národní přehlídku do Přerova, divadelní soubor OB Vranovice, okres Židlochovice, který koná záslužnou a dosud stále nedocenenou práci ve své vesnici a dovede pro ni získat široký okruh místní mládeže. Jeviště mají směšně malé a kostymy si šijí sami, to jim však naprosto nebrání v pečlivém studiu bohatého repertoáru a v jeho realizaci na všech vhodných jevištích okresu. Stejná obětavost a láska k ochotnické práci doprovází mladý soubor Železničního učiliště SPZ v Brně, sestávající převážně z žáků učiliště — budoucích elektromontérů. Nestavíme do pozadí ani zbývající soubory: půl roku hrající divadelní kolektiv OB Vážany n. Litavou, ZK Závodů J. Dimitrova z Blanska i ZK Ivančických trháren. V deseti pokročilých činoherních souborech II. kategorie letos soutěžila celá řada souborů dříve pasivních a na druhé straně zase soubory s mnohaletou divadelní činností a s pevně zakořeněnou tradicí (Divadlo Svatoboj ZK Závodů J. Švermy v Brně, ZK Chirana Brno, Dělnické divadlo ZK Královopolských strojů v Brně, ZK Kras Boskovice a j.). Tato bilance jest radostná, kalí ji jen odřeknutí několika souborů, které pro urychlené a stále se měnící termíny představení nemohly své inscenace včas zařadit. Stalo se tak pozdním uvědoměním souborů některými osvětovými inspektory i vinou pozdně končících okresních kol. Pro příště je nutno přísněji dodržovat stanovené termíny a nepřipouštět výjimky. Potom se ani nenaruší soutěž, ani nezklamou ochotníci.

A nyní k nejožehavějšímu problému dnešního ochotnického divadla — k repertoáru. Brněnský kraj byl

v posledních třech měsících silně zaplaven brakem a jednostranně zaměřen na určité hry, objevující se vytrvale několikrát za sebou. Boj proti braku jest obtížný a těžko se vede jen od zeleného stolu. Nejpádnejším pomocníkem zůstává staré heslo „příklady táhnou“. Ochotníci sledují navzájem svou činnost, kontrolují si repertoár a navštěvují představení. Proto by měla být okresní a krajská kola soutěže lidové umělecké tvorivosti vzorným a výchovným příkladem — měla by reprezentovat úroveň v celém kraji. V loňské soutěži se objevila většinou klasika, jen jedna hra sovětská, jedna hra autora z lidové demokratické země a jedna hra ze současnosti. Letos bylo inscenováno devět klasických her (Molière: Lakomec, Preissová: Její pastorkyňa, Jirásek: Lucerna, Vrchlický: Noc na Karlštejně, Macháček: Ženichové, Schiller: Úklady a láska, Gorkij: Vassa Železnovová, Šrámek: Léto, Kvapil: Princezna Pampeliška), dvě hry sovětské (Kornejčuk: Chirurg Platon Krečet, Gusev: Sláva) a čtyři hry současných autorů (Jariš: Boleoslav I., Šafránek: Kudy kam, Petrovičová: Děravá škorně, Kožík: Jak mráz čaroval). Nejméně byly tedy opět zastoupeny hry sovětské; vřelou odezvu našla a tím se i — doufejme — stala živým dramaturgickým příkladem Šafránkova veselohra Kudy kam i náročný Jarišův Boleoslav I. Zejména první hru uvidíme jistě častěji na ochotnické scéně. — Repertoár operety byl zastoupen Nedbalem: Vinobraní, d'Hervé: Mamselle Nitouche a Baldou: Muzikantská Liduška. V operním Blodkovou: V studni.

Za počtem souborů a názvem hry se skrývá bohatý ochotnický život a v něm mnoho krásné, často utajené práce. Soutěžní porota objevila v diskusích a při prohlídkách deníků a kronik přehledy dlouholeté činnosti (brněnský Svatoboj: 70 let trvání, brněnské dělnické divadlo: 50 let), vyváženého repertoáru, závazků (na př. ZK RBR Lidová scéna Brno — patronátní smlouvu s JZD Branišovice, patronát Dělnického divadla nad ochotnickým spolkem české menšiny ve Vídni nebo závazek vesnice divadelním odborem SRPŠ z Ostopovic a i.), objevila i celou řadu talentovaných jedinců z řad herců, zpěváků, režisérů a scénických výtvarníků. Poznali jsme i několik závodních klubů, které se o svůj dramatický odbor starají a konkrétně mu pomáhají (brněnská Zbrojovka, závodní klub železničářů v Brně). Soubory v našem kraji, i ty nejvyšší, bojují ve své práci s četnými obtížemi. Tak na př. vítěz II. kategorie ZK Chirana Brno, který se dělí o první místo s divadelním souborem Domu osvěty ve Vyškově — nemá dosud, přes četné urgence a žádosti — stále jeviště a hostuje většinou na venkovských scénách — nebo ZK Dehtochema ze Šlapanic, který jen s obtížemi získává sál Sokolovny a jiné a jiné. Stále bylo

ještě více nářků než radostí, ale pevně věříme, že všechny překážky odstraníme a radujeme se nad úspěšnou soutěží — pomocníkem růstu dalších ochotnických souborů!

Dr J. Telcová

GOTTWALDOVSKO

V našem kraji skončilo krajské kolo ve stanovené lhůtě do konce dubna. Krajské poroty se sešly k hodnocení zhlédnutých představení a rozhodly o vítězích, kteří postoupí do krajské přehlídky. V jednotlivých kategoriích jsou to tyto soubory:

V kategorii začínajících souborů Osvětová beseda v Brankách (J. K. Tyl: Paličova dcera), ZK Sklárný Karolinka (Daněk: Steelfordův objev), Osvětová beseda Komňa (G. Tajovský: Statky-zmatky) a divadel-

V Pardubickém kraji zvítězil v kategorii vspělých souborů ZK ČKD Choceň s Kaňovou veselohrou Patroni bez svatozáře

ní kroužek průmyslové školy v Gottwaldově (Bátek: Pohádka o písmenkách). V II. a III. kategorii byly pro krajskou přehlídku navrženy ZK Pal Magneton Kroměříž a ZK Svit Otrokovice (oba s hrou Matušíkové Kristina), ZK Svit Slavičín (Čapek: Matka), ZK Šohaj Strážnice (Lutowski: Rodinná záležitost), ZK Pilana Hulín (Schiller: Úklady a láska) a Osvětová beseda Malenovice (Vrchlický: Noc na Karlštejně). Krajská přehlídka bude v Luhačovicích od 14. do 22. května. Organisueme ji tak, že soubor odehraje večer představení a druhého dne se zúčastní za přítomnosti odborníků i veřejnosti diskuse, spojené s odbornou přednáškou. Přehlídka bude zakončena pracovním aktivem, na němž budou odevzdány též čestné diplomy. Téhož dne se uskuteční „Odpoledne poesie“ — vystoupení nejlepších recitátorů kraje.

Celková úroveň účastníků letošního krajského kola byla ve všech kategoriích velmi potěšující. V I. kategorii souborů se lektérský vyrovná zkušeným kolektivům II. kategorie, zvláště tam, kde má soubor dobrého režiséra. Poznali jsme jich několik, kteří stojí zde alespoň za zmínku. Je to na př. soudruh Milička z Komni, soudruh Matyščík z Karolinky nebo soudruh Kocírek z Branek, který nám o sobě řekl, že mu k úspěchu dopomohlo dálkové školení re-

žisérů, podle něhož ve své práci postupoval. Zmíněný režisér z Karolinky se nám zase zalíbil nejen svými znalostmi, ale i svým krásným vztahem k souboru.

Repertoárový výběr byl uspokojivý a do budoucna velmi slibný. Soubory nám hrají hodnotné hry — současně i klasické, zvláště klasiku ruskou, slovenskou a českou. Nepouštějí se pravidelně do her, jež jsou nad jejich síly — a z toho máme velkou radost. Soutěž nás přesvědčila, že ochotníci dělají stále lépe divadlo, že se snaží svého diváka vychovávat, vzdělávat — a že pak pochopitelně roste i úroveň a požadavky jejich diváka. Přípomínky porot jsou přijímány s povděkem, soubory si přímo vyžadují dlouhé diskuse, přemýšlejí o připomínkách a řídí se jimi. V krajském kole jen zcela výjimečně se nám stalo, že soubor nedovedl přijmout kritiku a nechtěl připustit, že by mohl dělat něco špatně.

V našich krajských porotách zasedli vedle ochotníků profesionální umělci, kteří cestují (ne vždy pohodlně) po celém kraji, i do odlehklých vísek, a svědomitě a ochotně dávají ochotníkům své mnohaleté theoretické i praktické znalosti. Soudruh Nesvadba, režisér Divadla pracujících i dramaturg téhož divadla soudruh Kachlík tráví mezi ochotníky desítky a desítky hodin, získávají si svým jemným taktem ochotnická srdce a dělají kus dobré práce, za kterou jsme jim všichni vděční.

I u souborů, které se tentokrát nedostaly do krajské přehlídky, znamenali porotci pěkné a slibné umělecké výkony, které dávají dobrou perspektivu do soutěží příštích.

Půlpytllová

HRADECKO

V kraji Hradec Králové se zúčastnilo krajského kola 20 ochotnických souborů, z toho 12 (včetně německého) v I. soutěžní kategorii. V repertoáru byla nejvíce zastoupena klasika, zvláště česká. Krajská porota viděla Štroupežnického hry Václav Hrobčický z Hrobčic, Zvíkovský farářek a Paní mincmistrová, dále Macháčka, G. Preissovou, K. Čapka a j., ze světové klasiky na př. A. P. Čechova. Zarážející je, že v Jiráskově kraji v jubilejním Jiráskově roce byla v krajském kole jediná hra Jiráskova, a to ještě dramatisace. Potěšitelné je, že to byli studenti, kteří dobře nastudovali Filosofskou historii. Herecké mládí nastoupilo i v Hradci Králové, kde žáci SPZ uvedli Macháčkovu hru Ženichové, a v Hořicích, kde žáci Státní keramické školy nastudovali Molièrova Lakomec. Soutěž nám znovu ukázala, že soubory málo zařazují do repertoáru hry našich současných autorů a zapomínají i na sovětské hry. Zde může být dobrým příkladem soubor Krajské správy ministerstva vnitra „Pochodeň“, který uvedl sovětskou špiónážní hru Nebezpečná křižovatka a soubor Domu osvěty v Turnově, který soutěžil s hrou Sándora Gergély

Záběr z vítězného představení *Patronů bez svatozáře* v provedení souboru ZK ČKD Choceň

Váš syn žije. S podílem her současných autorů (6 z dvaceti her) nemůžeme být spokojeni.

Celkově nám soutěž v kraji přinesla jeden veliký klad. Řada divadelních souborů, především na Vrchlabísku a Broumovsku, obnovila svou činnost a také jich celá řada vznikla a začíná správně chápat poslání a smysl ochotnické práce. Příkladem může být soubor Osvětové besedy v Hynčicích na Broumovsku. S chutí se pustil do tvůrčí práce i soubor v Petrovicích a k životu se hlásí mnoho dalších. Soubory jsou všude a je pouze na okresních poradních sborech pro divadlo, aby podchytily jejich zájem a podpořily je. Skutečnost je však, podle zjištění krajské poroty, taková, že koordinační komise při ONV a okresní poradní sbory pro divadlo v kraji nepracují tak, aby jejich činnost mohla začínajícím souborům účinně pomáhat. Ve větši-

ně okresů jsou ustaveny jen na papíře a i tam, kde poradní sbor pracuje, neodráží se jeho činnost ve výsledcích na venkově. Je mnoho souborů, které mají dobrý repertoár a dobře pracují — a přece nebyly zapojeny do letošní soutěže. Okres se nepostaral o nábor, neprováděl přesvědčovací práci na venkově o důležitosti a významu soutěže. Soubory neznají sestavení okresních poradních sborů. ONV v Náchodě vyhlásil za vítěze okresního kola v I. kategorii vesnický soubor v Olešnici u Cerveného Kostelce, který má jako vzorný soubor jezdit po celém okrese. Jejich soutěžní představení však vyznívá hluše. Naopak jiný vesnický soubor v Dolní Radechové, který má nemalé jevištní zkušenosti a dobré výsledky, nebyl okresem vůbec uváděn, že by projevoval nějakou činnost. ONV v Broumově nezískal pro soutěž soubor v Polici n. Me-

tuji, který rovněž vykazuje stálou divadelní činnost. Podle zjištění ani ONV v Dobrušce nemá zprávy o činnosti několika nových souborů. Naproti tomu lze konstatovat příkladnou práci na okrese Nová Paka, kde osvětový inspektor je přímo ve spojení se všemi, zvláště začínajícími soubory a podporuje jejich práci. Má-li ochotnické divadlo v našem kraji být hodno své veliké tradice, je nutno zaktivisovat všechny zkušené ochotníky, získat je pro práci v poradních sborech a pro pomoc vesnickým a začínajícím souborům. Je nutno propagovat školení režisérů a pomáhat okresním poradnám.

Pokud se týče ideové umělecké úrovně soutěžních představení, viděli jsme ještě mnoho nedostatků jak v ideovém pojetí her a postav, tak v reprodukci. Špatným ideovým pojetím některých postav byla narušena i jinak dobrá představení Hlubokých kořenů a Čapkovy Bílé nemoci. Dobrá příprava představení, přesně stanovený režijní záměr inscenace a rozbor hlavních myšlenek hry viděli jsme na př. u souboru ZK TOS v Dobrušce, který hrál Ostrovského Pozdní lásku. Tvůrčího přístupu ke hře si ceníme u souboru ZK dolu Jana Švermy v Žacléři, který soutěžil s Čapkovou Matkou. Vedle představení souboru PS Pokrok z Dobrušky (Drda: Hrátý s čertem) bylo umělecky nejvyrovnanější hronovské představení Maryši. Proto jsme v I. kategorii doporučili soubor z Dobrušky, v kategorii pokročilých soubor ZK MAJ Hronov do národních přehlídek.

I. Blahutková, V. Krejča,
M. Skaunic

PRAHA—OBLAST ÚNV

Krajská porota si uvědomovala již před zahájením své práce, že v kategorii pokročilých souborů bude její konečné rozhodování velmi obtížné, neboť mezi dvaadvaceti soubory bylo přihlášeno k tomuto ušlechtilému soutěžení také pět či šest uměleckých rivalů, kteří se v posledních letech téměř pravidelně střídají na vedoucích místech pomyslného žebříčku pražských divadelních ochotníků. Členové poroty však ještě nevěděli, že k těmto osvědčeným souborům ZK Tisk, ZK Vagonky Tatra Smíchov, Nerudova gymnasia, Malostranské besedy, Žižkovského Tyla, ZK Pivovar Braník a OB v Praze 14 se ještě přiřadí další a další kolektivy ochotníků, o jejichž představeních i celoroční práci budou muset vážně přemýšlet při určování pořadí vítězů. Ano, letošní krajské kolo v Praze, v kategorii pokročilých divadelních souborů, naprosto přesvědčivě dokázalo mimořádný rozvoj umělecké reprodukční úrovně.

Na návrh poroty určil Krajský koordinační orgán toto pořadí vítězů: I. místo — RK Nákladové nádraží Žižkov za inscenaci M. Gorkij: NA DNĚ. II. místo — OB Praha 11, soubor J. K. Tyla za inscenaci Maupassant-Hochwälder: KULIČKA. III. místo rozdělil mezi dva

Vojenský soubor Hakenovec — vítěz Ústeckého kraje

soubory: ZK Tisk za inscenaci Usseu-Gow: HLUBOKÉ KÖRENY a OB Praha 1, Malostranská beseda za inscenaci M. Brandová: MALAJSKÁ ROMANCE. IV. místo rozdělil mezi dva soubory: ZK Státní zemědělské nakladatelství za inscenaci O. Neumann: DINA MÜLLHEIMOVÁ a Žižkovské divadlo OB za inscenaci Jar. Barták: O CHALOUPCE Z PERNÍKU. V. místo ZK Státní banka čs. za inscenaci I. S. Turgeněv: MĚSÍC NA VSI. Souboru ČSM při 1. jedenáctileté škole v Praze 1 (Nerudovo gymnasium) bylo tlumočeno zvláštní uznání za celoroční výchovnou práci, zvláště vzhledem k jeho dramaturgii.

Oba soubory, které se umístily na prvních dvou místech, patří beze sporu do čela vítězů, i když výsledek jejich práce působil tak odlišně. Inscenace souboru TYLA OB Praha 11 nesla znaky větší divadelní rutinovosti, přemýšlivosti a hereckého i režijního umění. Představení „Na dně“ naproti tomu působilo větší bezprostředností a hlubším prožitkem. Porota se rozhodla dát tomuto představení přednost právě pro jeho silnější účín na diváky. U dalších pěti souborů bylo jejich umístování také problematické. Nejvyrovnanější výkon podal soubor ZK Tisk, ale představení Malostranské besedy bylo rovněž velmi dobré a porota zařazením souboru na třetí místo od-

Z představení krajského kola ÚNV Praha. Turgeněvův Měsíc na vsi v provedení souboru Státní banky

měňuje i jeho zájem o začínající autory, kteří v poslední době nacházejí v tomto umělecky vyspělém kolektivu trvalou pomoc. Soubor Stát. zemědělského nakladatelství a soubor Žižkovského divadla OB Praha 11 obsadily další dvě vítězná místa zásluhou své dramaturgie. Obě jejich inscenace nepřevyšovaly svojí úrovní provedení Turgeněvova Měsíce na vsi, ale oba soubory mají tu přednost, že do svého repertoáru

pravidelně zařazují rukopisné novinky a pomáhají tak soustavně československé dramatické tvorbě. Soubor Žižkovského divadla OB Praha 11 zasluhuje pochvalu za to, že se nebál jít do soutěže s pohádkou pro děti. Ukázal svým představením, jak dobře chápe úkoly ochotnického divadla v Praze, neboť tím, že se ve své práci zaměřil také na dětského diváka a inscenuje pro něj se vši péčí a pravidelně pohádky, skutečně obohacuje kulturní život našeho města. Soubor St. banky čs. předstihl svým umístěním několik dalších velmi dobrých představení hlavně zásluhou citlivé režijní koncepce.

Radostný poznatek o mimořádně vyspělé reprodukční úrovni většiny představení je bohužel oslaben druhým faktem — málo bojovnou a nevýraznou dramaturgií. Až na několik čestných výjimek neukazuje stále ještě repertoár našich souborů dost jasně, zač bojují, nebo proti čemu bojují — a přece to je první předpoklad úspěšné divadelní práce. — O mnoha zkušenostech, které nám soutěž přinesla i v I. kategorii, povíme si jindy.

M. Lang

Poznámka redakce: Nelze nám v jediném čísle referovat o průběhu všech krajských kol soutěže. Náš časopis se k nim bude ještě v budoucnu mnohokrát vracet.

Končíme první školní rok dálkového školení

V tomto měsíci scházejí se naposled na společných seminářích účastníci dálkového divadelního školení pro režiséry. Červen je měsíc závěrečných zkoušek a vysvědčení. První účastníci u nás nového studia na dálku dostanou také vysvědčení o tom, že řádně absolvovali a že mohou vykonávat odpovědnou práci režisérů divadelních souborů lidové tvorivosti. V září bude opět zahájeno dálkové školení, ale tentokrát pro režiséry začínajících divadelních souborů. V řadách ochotníků roste zájem o získání odborných znalostí. Dokladem toho je velký počet přihlášených účastníků v tomto roce i časté bojovné diskuse k té či oné kontrolní otázce na seminářích. A právě jen dálkové školení má tu výhodu, že umožňuje společné studium většímu počtu zájemců.

Letos se nám podařilo vyškolit přibližně 250 režisérů vyspělejších, někde i začínajících souborů. To znamená, že máme v každém kraji 15 až 20 průkopníků nové metody práce na ochotnických jevištích. Objevují se také již první výsledky dálkového studia. Setkali jsme se v okresních i krajských kolech soutěže s některými účastníky školení, kteří v diskusi poukazovali na to, jak jim studium pomohlo v jejich práci na soutěžním představení. A to je ta nejradostnější bilance, jakou si můžeme přát. I když původní číslo 1300 účastníků školení neodpovídá 250

absolventům (to znamená těm, kteří písemně odpovídali na kontrolní otázky a chodili na semináře), nelze podceňovat, že 1300 pracovníků souborů dostalo v 11 lekcích učebnice režijní práce a 6 studií sovětských divadelních odborníků.

Všímáme si pozorně potíží a nedostatků, se kterými jsme se v průběhu školení setkávali. Jsou dvojího druhu, organizační a druhé, které se vztahují přímo ke studijní látce. Na některé jsem již upozornila v prvním čísle Ochotnického divadla. Právě probíhá v krajích a okresech nábor účastníků pro druhý dálkový kurs režisérů. Kolik se dá již zde, v samém počátku, pokazit, jsme se přesvědčili v minulém roce, když jsme dostávali zpět jednotlivé lekce s poznámkou „na školení jsem se nepřihlásil, proto vám materiál vracím“. Administrativně byrokratický postup některých okresních činitelů, kteří si ulehčili práci nahlášením jmen účastníků, s kterými se předem nedomluvíli, s tím bychom se již letos neměli setkávat. Po zkušenostech z prvního školního roku je také třeba mnohem pozorněji volit místa společných schůzek, seminářů. Spíše v okresních městech, která jsou lehčeji dosažitelná určitému druhu posluchačů, než výhradně v krajských městech. Bude prospěšné uspořádat hned v září zahajovací semináře, na kterých se účastníci školení seznámí s osnovou celého školení, s jeho

organizací a studijním materiálem.

Studijní látka byla dosti obtížná. Pociťovali jsme to tím spíše, že se na školení pro režiséry pokročilých souborů přihlásilo mnoho začátečníků. A právě první lekcce patřila shodou okolností mezi nejtěžší. Nejedna účastník školení se tak hned na začátku polekal a přestával se dál o studium zajímat. Jedna z nejčastějších námitek, s kterou jsme se setkávali u většiny účastníků školení byla ta, že studijní látka je odtržena od denní ochotnické praxe. Studující se sice dokonale seznámí s teorií režijní práce, ale jak využít nabytých vědomostí, jak přenést nový způsob práce do souboru, který až dosud pracoval po staru? VI. Semrád ve svém úvodu k I. lekcí o tom mluví a varuje také před ukvapením, chtít od zítřka začít pracovat již novou metodou. Ale i tak, poučení tímto přece jen nedostatkem, chceme příští rok školení rozdělit již na dvě části. První, dalo by se říci theoretickou a druhou přímo závislou na nacvičování vybrané hry. To pak umožní účastníkům školení ověřit si získané theoretické poznatky v praxi.

V celku je možno říci, že nový druh školení na dálku prošel údobím svých prvních krůčků zdařile. Půjde teď o to, získat pro příští rok znovu ty, kteří hned v začátcích „hodili flintu do žita“ a přivést ještě další do dálkového školení pro začínající režiséry.

D. Vojtěchová

ZÁKLADY JEVIŠTNÍ DIKCE

KLEMENTINA REKTORISOVÁ

V. LEKCE

(Dokončení)

Prízvukovou stránku každé věty v roli nelze předem nebo pro všechny osoby hry přesně stanovit. V tom dělali chybu někteří svědomití režiséři, kteří přišli na tak zvanou čtenou zkoušku již s textem, kde byly vyznačeny i přízvuky, důrazy a pausy v řeči. K správné, logické a přirozeně výrazné dikci se pracujeme až na zkouškách, když herec začne v postavě jejími slovy vskutku jednat. Často právě rozdílem ve výraznosti přízvuků a v melodických modulacích slov je vyjádřen podtext nebo cíl vyslovené myšlenky, zdůvodnění toho, proč byla vyslovena, slovy nevyslovitelný cit. Rozdíl je ve výraznosti přízvuků, v síle hlasu, v melodice, v tempu řeči, v umístění paus. Nejustálnější je základní přízvukná podoba slov. Ta tvoří základní rytmus věty, její přízvukovou osnovu, která se zakládá v rozložení hlavních přízvuků slovních, je dána již autorem, skladbou jeho věty, je dána povahou českého jazyka. Viděla jsem již tři generace hereček hrát „Vojnarku“, ale základní rytmus většiny vět zněl z různých úst a v různých krajích vždy stejně.

Pro dynamickou modulaci české věty je typická postupná forma přízvukových taktů — t. j. síly hlasu koncem slova ubývá. Záleží také na vzdálenosti přízvukných slabik, na délce slov. Pro češtinu jsou typické takty dvojslabičné a trojslabičné. Pro melodickou modulaci slova je zase typická forma stoupavá, zejména uvnitř věty, před neukončenými pausami. Základní modulace věty je tedy dána rozložením přízvuků a délkou slov, jejich pořádkem, slovosledem. Změnou stavby věty, jejího slovosledu, záměnou slov se změni základní rytmus věty. Přízvuk členění věty v rytmické takty, které jsou ještě kratší, než logické celky, vyjádřené gramatickým spojením slov. Ukažme si to na příkladu:

Tolik / pytláků a / lesních / škůdců / nikdy / nebylo / jako / toho času. — Graficky naznačíme sled přízvukných slabik takto: — o / — o o o / — o / — o / — o / — o o / — o / — o o / — o /. Logické a gramatické členění překrývá základní osnovu přízvuků: Tolik pytláků / a lesních škůdců // nikdy nebylo / jako tohoto času.

Srovnáme si ještě na příkladu dvou vět, co do počtu přízvuků stejných, jak se základní rytmus změni jinou stylisací a jiným výběrem slov: „A nyní myslím, že bych udělal nejlépe, kdybych se podíval za slečnou Alenou. Na noční procházku je dnešní noc příliš tmavá.“ (Řezáč, Bitva.) — Změna: A teď myslím, že bych udělal nejlíp, kdybych se podíval do parku za slečnou Alenou. Na noční procházku je dneska venku příliš tma. Vyjadřování v druhé variaci je stručnější, hovorovější, úsečnější.

V hovorové řeči na věcný námět bývají přízvukové takty kratší, nepravidelnější než v rytmu řeči vzletné nebo intelektuální. Souvisí to s výběrem slov. Ve vrstvě poetických slov, odborných nebo theoretických pojmů jsou častější slova víceslabičná, složená. Jejich spojování je složitější. Styl určuje i gramatickou formu. Hovorová řeč vybírá nebo si vytváří tvary kratší: Teď půjdeme, aby se moh' přichystat. Srv.: Teď půjdeme, aby se mohl přichystati.

Přízvuknost a rytmus řeči ve verši

Čeština náleží k těm jazykům, které mají poměrně volný pořádek slov ve větě. Logicky významný výraz můžeme umístit na některém exponovaném místě ve větě, na jejím začátku nebo konci:

Vybojujeme si nový život na naší vesnici.
Nový život na naší vesnici si vybojujeme.
Na naší vesnici si vybojujeme nový život.
Také na naší vesnici si vybojujeme nový život.
Slovní pořádek ve větě, ve verši rozhoduje o jeho

vnitřním rytmu, i když pořádek přízvuků právě ve verši je předem dán a u všech bývá stejný. Přesuny slov neboli *inverse*, obměny v slovním pořádku, odlišném od běžné řeči v próze, zpestřují rytmus verše a oživují jednotvárné schema ve střídání přízvukných a nepřívukných slabik, zabraňují, aby se ve větách se stejnou logickou stavbou neocitly logické přízvuky vždy na stejném místě ve verši. Dialog, jednotlivé jeho repliky by zněly jednotvárně. Příklad:

At' naše Katka vždycky statečná je
a srdce at' má široké jak zvon.

Slova verše jsou vázána ustáleným řádem ve střídání lehkých a těžkých slabik. Proto také mluvíme o „vázané“ řeči ve verši. Zkusme teď uvedené verše skandovat, t. j. proti zvyku normální výslovnosti ostře vyslovovat všechny přízvukné slabiky. Zaznamenáme-li je, objeví se nám *metrum* verše, schema pravidelného střídání ustáleného počtu přízvukných slabik s přibližně stejným počtem slabik nepřívukných:

o / — o / — o / — o / — o / — o
o / — o / — o / — o / — o / —

Jedenáctislabičný verš se střídá s desetislabičným, oba mají pět přízvukných slabik, počítáme-li mezi ně i vedlejší přízvuky. První bezpřízvukná slova tvoří předrážku k pěti taktům dvojslabičným; v druhém verši je poslední takt neúplný. Obraz se již změni, vytkneme-li ve vzorci jen přízvuky hlavní:

o — o — o — o — o — o
o — o — o — o — o —

Rozdělíme-li si verš na dvě poloviny, každá má dva přízvuky, verš nabyt rovnováhy. Stejně pravidelně a harmonicky by zněl při skandování druhý verš v normálním pořádku slov: a at' má srdce široké jak zvon. A přece se tu autor rozhodl pro pořádek nepravidelný, pro *inverse*, poněvadž chtěl výrazněji vyvážit obě poloviny verše, do každé tedy umístil jedno důrazné slovo. *Metrum* zůstává stejné, ale vnitřní rytmus, souvisící s logickými přízvuky, se měni podle stylisace. V původním textu je rytmus vyvážený, oba významné pojmy (srdce — široké) vyniknou.

Příště si probereme hlavní formy verše klasických dramát, alexandrinu, blankversu a verše španělského. Jako přípravu určete sami *metrum*. V VI. lekcí se přesvědčíte, zdali jste úlohu řešili správně. Dozvíte se také, z kterých známých her jsou tyto verše.

Alexandrin:

Po každé padáte z extrému do extrému.

Váš rozum nedojde as nikdy k rozumnému.

Prohlédnuv poznal jste — k mé velké radosti —
že jste byl zaujat jen klamnou zbožností.

Blankversy:

Tys dítě přijala, jak děkuji ti;

nemohlas, věru, lepší podpory

dát klesající myslí starcově,
než tento vzácný hostinnosti dar.

Španělské verše:

Této moci své jsem ráda.

Omrzí však ženská vláda;

kdo se panně nízko klaní,
nečiní tak potom paní.

POZNÁMKY K CHOREOGRAFII V TYLOVÝCH HRÁCH

JOŽKA ŠARŠEOVÁ

Na počátku je nutné říci, že choreografii má být v inscenaci Tylových her dáno stejné význačné místo jako hudbě: proto je nutné přizvat choreografa již k první schůzce všech divadelních složek. Účelem pohybové a taneční spolupráce je buď spoluvytvářet prostředí, v němž se děj odehrává, nebo dokreslovat děj, situace, společenské a citové vztahy lidí v jejich radostech, starostech, smutku i zábavě. Choreografovi musí přejít do krve Tylovo vyzvání: „...před mýma očima trátí umění velikou cenu, když se nevyvine ze živlů národních nebo když k probuzení ducha národního neslouží.“ Nesmí si vymýšlet samoučelné choreografické řešení, které by děj zbytečně zdržovalo nebo narušovalo cizorodými prvky, ale snažit se přispět tancem ke zvýraznění děje, naučit se od Tyla jasněmu, obsažnému vyjadřování v pohybových výrazech. Jen tak se mu podaří roztančit veselí a zesměšnit, co má být zesměšněno, citlivě zahrát na strunu lidského citu.

Uvedu několik příkladů ze své choreografické práce na některých Tylových hrách; nedomnívám se, že je to jediné správné řešení, jen určitý pracovní postup.

Na začátku hry „Čert na zemi“ lze malou obsahovou taneční scénou ukázat způsob života nevolníků. Nevěsta s ženichem a houfem svatebčanů vycházejí z kostela. Muzikanti obřadně hrají prostý taneční motiv a ženich s nevěstou tančí. Svatebčané tiše přihlížejí — je tím zdůrazněn význam svatebního dne. Vtom vpadají dva proudy (které se v po-

zadí řadí), chlapecký a dívčí, odtrhují ženicha a nevěstu od sebe, uzavřou kolem každého kolo. Nevěsta se odevzdaně točí. Ženich ve svém kole rebeluje, vyskakuje, ale chlapci se prudce točí, a kolo se posune až na druhý kraj jeviště. Když konečně kolo rozevřou v šikmu, ženich se zaráží a dívá se. Dívčí kolo se také rozevřelo, nevěsta pokleká, za ní stojí tetka a čepí ji. Děvčata svátečními, tanečními pohyby pomáhají, s touhou prohlížejí krásnou svatební plenu, kterou pak očepeň kladou na měkce rozpažené paže. Z nevěsty je žena. Družičky ji vedou naproti ženichovi, pomalu ji otáčejí, aby si ji prohlédl v úboru mladé ženy. Novomanželé si podají ruce a přichází otec se džbánek. Svatebčané připíjejí. Novomanželé touží být sami, tanečně přecházejí scénu a ukrývají se v rohu jeviště. Tu přichází Káča se svým falešným blahopřáním. Otec vybízí chasu k tanci a Káča se těší, že se také vytančí. Chasa však škádlí novomanžele i Káču. Těsně sřetězení odtrhnou svatebčané mladou ženu a tančí kolem ní. Ženich se snaží dostat do kola a Káča se snaží vměstnat mezi tanečnické. Z reakce jednotlivých tanečníků na tyto dva vtírající se vznikne jednoduché kolo v $\frac{3}{4}$ taktu. Ženichovi poradí hostinský. Zaváže mu šátkem oči — „na babu“. Tanečníci okamžitě přistupují na hru, rozšiřují kolo a vpouštějí ženicha, aby si ženu chytil. Ta druhou stranou vyklouzne z kruhu. Tanečníci škádlí rozvášněného ženicha a nakonec mu nastrčí loutku-babu. Kruh se za smíchu všech otevírá v půlkruh a ženich poznává svůj omyl. Strhává šátek a vyhazuje babu hostinskému. Nevěsta vbíhá s šátečkem k tanci „šátečkový“ (tančil se o svatbách jako polštářkový a vanduškový i pod stem jiných jmen od Indie až po Británsko), předstírá, že chce šáteček ženichovi prostřít na zem, aby poklekl a políbil ji. Několikrát ho ošálí, ale nakonec ji přece ženich zachytí a obejmě vkleče za jásotu tanečnických. Pak novomanželé vyskakují a s nimi se roztančí všechny páry v $\frac{3}{4}$ rychlém tempu. Tanec končí výskokem a vyzdviho-
váním tanečnic do výše. V Káče, která se mezi chasu nedostala, narostla tancechtivost tak silně, že prohlašuje, že půjde do kola třeba s čertem. To se jí také stane. Tanec Káči s čertem začíná motivem „Bažant“, vystupňuje se do svižné skočné a motovidla a vyvrcholí hlučné veselí na scéně. Tím více zapůsobí dusné ticho po příchodu hraběte a správce.

Vidíte, že taneční děj má mnoho úkolů přímo spjatých s dramatickým dějem, své zdůvodnění v líbeznosti lidových tanečních motivů, které ukazují duši venkovského lidu. Platí tu ovšem zásada měřit vše uměleckým citem, nemyslet si, že čím více tanců, tím lépe. Totéž se týká fi-

nale, kde lid tančí z radosti, že vše spravedlivě dopadlo. Přísně si zdůvodňujte nejen tanec na scéně, ale i pohyb. Choreografa by lákalo na př. rozvířit v pekle reje a taškařiny čertů, ale je mu dovoleno jen dokreslit obraz pekla, jaké si představoval prostý lid, aby vynikl hlavní účel scény: příprava příchodu čerta s Káčou, výsměch čertů, vyhnání čerta i s Káčou z pekla zpět na zem. Nejprísněji musí být zdůvodněn výrazový pohyb v Tylem předepsaných t. zv. živých obrazech, předváděných v knížecí společnosti dvorním hvězdářem. Neřešila jsem je staticky, ale dvěma minutovými scénkami na malém prostoru, které pantomimicky ukázaly minulý i budoucí život hraběte, jeho poddaných a správce. Třetí obraz byl ukázkou pekla a potrestání vinníků. Pohybová zkratka nesmí být posunčinná, ale pečlivě volenou řadou typických pohybů, charakterizujících osoby a děj. Rytmem a dynamikou musí úderne působit a stupňovat napětí.

V taneční pantomimě bývá nejčastějším prohrěškem, že tanečníci znázorňují cit nebo vlastnost staticky nebo symbolicky (žárlost — soptí oheň, láska — otevřená náruč — a nic víc). Ale v tanečním pohybu tak jako v životě se cit rozvíjí, jeho intenzita stoupá a klesá okolními vlivy nebo vlastními myšlenkami a dynamika pohybového projevu se tím mění vjemem i reakcí. Prožitek nachází celou řadu výrazů pro žárlivost, výsměch, lásku, něhu, tolik stupňů a odstínů jako v životě samém. Úkolem tanečního umělce je

Chudý kejklíř v Divadle S. K. Neumann v r. 1954. Na snímku Vendelín (Zd. Martínek)

Efrozina (N. Gajerová) z téže inscenace. Choreografie J. Šarševá. Snímky K. Drbohlav

citlivě vybrat z výrazových pohybů typické, které nejjasněji vyjádří myšlenku, a ztvárnit je do odpovídající formy. Cesta prožitku tanečníka je stejná, jak ji učí Stanislavskij herce, jen výrazové prostředky jsou jiné. Vyžadují jinou přípravu — zvýraznění těla; technická taneční průprava je jen samozřejmým předpokladem.

Tylův „Chudý kejklíř“ klade v tomto smyslu velké nároky. Hlavní představitelka je němá tanečnice-kejklířka, tak přirozeně výrazná, že ani nepostrádá řeči. Efrozina je prostá, citlivá jako květ, ale přitom je to zdravý lidový typ. Ideální představitelka Efroziny by musela být tanečnicí s velkými výrazovými schopnostmi nebo taneční herečkou. Zatím je lépe svěřovat tuto roli herečce.

Efrozina nemá baletní školení ani italských ani francouzských tanečních mistrů. Snad rodově se přenášela tradice znalosti několika tanců a kejklířských kousků, které předvádí i Efrozina. Vyrůstla v Čechách a její umění odpovídá její osobnosti. Není v něm nic nesrozumitelného, cizího, lacině koketního, i když předváděné španělské nebo cikánské kroky, obraty, pohyby hlavou atd. jsou tradičně přesné. Efrozina je provazolezkyní a oněměla již v dětství po nešťastném pádu. Aby režisér zdůraznil, jak je oddána svému umění, nechává ji zkoušet u komediantského vozíku s plachtou na dvorku venkovské hospody, právě den po pohřbu její matky. Zkouší kroky, tančí a v záklonu ústy zvedá umělý hrozen vína. Tančí smutně, ale přesně a ukončuje pohyby tradičními polibky smyšlenému obecnstvu.

Mezihrý nejsou jen ukrácením dlouhé chvíle obecnstva, zatím co se přestavuje scéna. V II. dějství před 3. výstupem je meziscéna před příchodem paňáci Vendelína s Efrozinou do hospody. Efrozina tam bude tančit cikánský taneček mezi vejci. Rozcvičuje se. Podá košíček s vejci Vendelínovi a před oponou dělá řadu přemetů. Ale zachytí podpadkem o okraj sukně. Karnýr se utrh! Oba se zděsí: představení je zmařeno, výdělek ztracen. Ale Efrozina najde v bluzičce jehlu s nití. Situace je zachráněna. Výstup znázorní nejen bídu, ale i spořádanost kejklířů. Zatím, co Efrozina zašívá sukně, Vendelín si hraje. Vyhazuje z košíčku vejce. Jedno uletí a Vendelín prosí dívky, aby mu je vrátily. Nesměle ukazuje Efrozině, že jedno vejce je pryč. Zděšená Efrozina počítá vejce a zjistí, že chybí tři. Ale zná Vendelína, ví, že ji rád škádlí. Začne hledání vajec, kejklířské triky, které ukazují zručnost paňáci i hezký, lidský vztah kejklířů, veselých i v bídě. — Jiná meziscéna dokresluje milostný vztah Vendelína a Efroziny. Vendelín je oblečen jako medvěd a Efrozina předvádí jeho dresuru. Medvěd přeskakuje, tančí a vozí Efrozinu na svých zádech. Efrozina medvěda vždy pochvaluje za dobře provedený cvik a za nejobtížnější ho odměňuje polibkem. Když

Záběr z inscenace Tylovy *Fidlovačky* ve Vinohradském divadle z r. 1937. Choreografie J. Šaršeová

polibek opakuje, medvěd mžikem sundá hlavu, takže Efrozina políbí Vendelína na ústa. Z rozpaků uteče, ale Vendelín kotrmelcuje radostí.

Meziscény a předscény tu dokreslují děj. Tanec musí být vždy v přímém vztahu k obsahu hry. Tanec dráteníků je výrazem přátelského vztahu pivovarských dělníků k těmto vandrovníkům. Přes zákazy panstva jim dají najíst a napít a v srdečném ovzduší zapomenout, že domů je ještě daleko. Chlapci se rozveselí a hry ze slovenských pastvisek oživnou na pražském pivovarnickém dvoře v plné svěžesti.

Tanec vil v tylovských hrách není bezúčelný, třeba půvabně poskakování pohádkových bytostí. Choreograf tu najde bohatství tanečních prvků, kterými vyjádří úkol těchto bytostí ve hře. Bez stanovení tohoto úkolu vzniká jen zbytečné bloumání tanečníků po jevišti, jsou-li mimo akci, nebo i zlovyk předstírání „živé zábavy“, strach, „aby tam nestáli jako dřeva“, který tak často ruší akci na jevišti. Navykněte si respektovat a sledovat akce na jevišti a podle role na ně reagovat. Uvědomí-li si tanečnice nebo herečka podstatu své role víly, jejíž bytost je vzdušnější než bytost lidská, celou postavu zjemní lehkým nadýchnutím, zvláčením, vyvolá si pocit jako by vítr ji províval a kolébala ji hudba.

Ve „Strakonickém dudáku“ je scéna tance přišel u šibenice. Také tyto postavy vycházejí z představy lidu, který viděl hrůznost těchto pekelných zrůd vždy na hranici smyšlenosti: obr na chůdách, pidimužik skákající a kotrmelcující v podřepu, člověk-pavouk, provlékající si obuté

ruce pod obuté nohy, člověk-kotoul, podrážející nohy celému hemžení příšer, čert-dědek s pytlek atd. Představa lidu vychází ze skreslených jevů denního života, kdy se v přítomnosti poleká větví stromů — chapadel, dlouhého pitvorného stínu, vlastního kozla na dvorku. Fantasie našeho lidu, která stvořila Lucky, Průny, Pohřebenáče, je krásná, zdravá a optimistická. Takovou je i pověst o Švandovi dudáku.

Turecká princezna Zulika je také výtvorem lidové pověsti. Není bardáma, není to huriska, a nelze ji vytvářet z harémových tanečních zkroucenin. Lze jejím pohybům dát prvky tance tureckých žen, ale především se nesmí zapomínat na úkol, který jí Tyl ve hře dal, na její rozmazenost, která je protipólem přirozenosti a statečnosti Dorotky.

Ve „Fidlovačce“ je největším úkolem choreografa zachytit život lidu v jeho práci i veselici. Pohyby drvoštěpů, krajánek a švadlenek nenásilně podkresluje texty písně vtipnými zkratkami pracovních pohybů. Když se švadlenky vysmívají Mastílkové, že svatba bude, nabízejí čepce a krajky půvabnými, zdobivými pohyby, nebo chlapci honí Dudka, rozehraje se scéna veselím a smíchem. Na pouti se chasníci a dívky v nedělních šatech roztančí lidovými tanci. Tu je nejlepším vodítkem krásná hudba Františka Škroupa.

Závěrem bych chtěla jen připomenout ochotnickým souborům, aby nepodeňovaly úkol choreografie. Správně volený taneční výraz v Tylových hrách pomůže dokreslit jejich půvab, zvýrazní děj a naučí herce pohybovému přetělesňování.

Není umění silnějšího a tím i vlivnějšího nad divadlo. Divadlo působí na všechny smysly člověka, tam divák i vidí i slyší živé lidi, celou lidskou skutečnost. A je to umění, které působí nejen na jednotlivce, ale na velké kolektivy, celou veřejnost, celý národ.

ZDENĚK NEJEDLÝ

KAPITOLKY Z DĚJIN KOSTYMU

JAN KROPÁČEK

VI. LEKCE

V dnešní kapitole se vracím k období, kterým jsem měl vlastně začínat. Jde o staroslovanský kroj. Jistě znáte Alšovy ilustrace staroslovanských krojů, Mánesovy ilustrace „Rukopisů“, i ilustrace současných výtvarníků, Adolfa Zábranského a Antonína Strnadela a Trnkův film „Staré pověsti české“, opery „Libuše“, „Šárka“ nebo činohru „Radúz a Mahulena“, které nám dávají představu, jak asi by měly být oblečeny postavy, vystupující v hrách z této doby. Možná, že archeolog a badatel v staroslovanských památkách se ironicky usmívá, neboť tak, jak nám Josef Mánes a Mikoláš Aleš vyobrazili oblečení těchto našich prapředků, tak oni určitě nevypadali a neoblékali se tak. Proč však všichni výtvarníci a divadelníci vycházejí právě z těchto dvou klasiků našeho výtvarného umění?

Za prvé právě proto, že jsou to naši klasici a zakladatelé českého národního výtvarného umění. Za druhé proto, že vycházeli ze slovanského lidového umění, to jest z jeho kroje, ornamentiky a typů. Na základě archeologických nálezů minulého století (oba malíři jsou z XIX. století), Mánes a Aleš výtvarně vyřešili a vytvořili typ staroslovanského kroje, který na divadle udržujeme dodnes. Nikdo z dalších výtvarníků se nesnažil hledat jiné cesty a myslím, že by to bylo zbytečné. Představa o oblečení starých Slovanů je tak vžitá a právě Mánesem a Alšem tak určená, že ani nelze hledat jinou, i když historicky neodpovídá. Sám jsem vycházel z těchto dvou mistrů při navrhování kostymů do Smetanovy opery „Libuše“ a i v dnešní kapitole vám popíši oblečení starých Slovanů podle představ Josefa Mánesa a Mikoláše Alše.

Začnu oblečením mužů, neboť u žen je trochu problematičtější. Celkový a první dojem při pohledu na postavy, namalované výše uvedenými autory je ten, že tyto sliční a statní muži jsou bíle nebo světle odění, většinou v dlouhých suknicích a košilkách bez rukávů, přepásaných širokými pásy. Podívejme se na tyto statné postavy blíže. U Mánesa, pokud používá dlouhých sukní, jsou vesměs uzavřené, široké a zdobené jednoduchým ornamentem ve výši kolen. Působí dojmem spíše

těžkého materiálu. Tato sukně vypadá jako by byla spojena s těsně přiléhavým živůtkem, který je bez rukávů a u krku nabíraný. Tato, dalo by se říci, říza je přepásána širším pásem, nikoliv však příliš širokým, dejme tomu takových šest až deset cm. Pásky jsou zřejmě tvrdé, kožené a zdobené prošíváním nebo cvočky. Mají boční úzký řemínek, jenž volně visí na boku. Košilky, které, jak jsem již řekl, jsou spojené se sukní, jsou pod paží rozstřižené až k pasu a někdy jsou jenom na jedno rameno. Pouze v jednom případě je statný muž oblečen pouze v sukni a pás. U Mánesa jsou jinoši oblečeni v krátké suknicě, které jsou v bocích rozstřižené a působí dojmem dvou zástěr. Nohy mají nahé, jenom jakési těsně přiléhavé krátké kalhotky s ornamentem anebo jen s náramkem, vysoko na stehně připevněném. Na těle mají těsně přiléhavé živůtky, které jsou v podpaží hluboko vystřižené, nenabírané, jakoby z obrácené kožešiny. Přepásání jsou opět prošíváním koženým pásem s přívěsným páskem. Starší muži mají velké pláště či vlastně kabátce. Kabátce visí s ramen a jsou dlouhé až k zemi. Jsou zřejmě z těžkých látek. Na zádech je velký límec splývající až po pás, který je zakončen trásněmi a ornamentem. Nepředstavujte si však ty trásně jako záclonové trásně, jde vlastně o rozstřihání látky, z níž je kabátec vyroben. Na nohou mají starí Slované podle Mánesa krbce, podobné jako se dosud nosí na Slovensku. Na hlavě, vyjma helmic, není žádná pokrývka. Jsou prostovlasí, vždy s mohutným vlasem, uprostřed rozčísnutým, a na krku volně splývajícím. Řídce se vyskytují i copy. Jinoši jsou bezvousí, starší muži mají mohutné kníry a starci nepěstěný plnovous.

Ženy jsou u Mánesa polonahé a v tom je právě problém, jak je obléknout na jeviště. Malíř si to může dovolit, ovšem my nikoliv. Mají vesměs široké sukně, někdy zdobené ornamentem, opět ve výši kolen. Sukně jsou přepásané látkou nebo stuhou. U dívek jsou stuhy vyšívány jednoduchým slovanským vzorem a jsou kolem pasu několikrát omotané a ještě jejich konce splývají na zem. Dívky (pokud jsou oblečené) mají přiléhavou košilku, u krku nabíranou a v podpaží hluboko, skoro

k pasu rozstřiženou. Obuty jsou v krbce jako muži a mají i stejně učesanou hlavu, jenže dlouhé copy. Ženy u Mánesa, i když jsou nedooblečené, působí vždy cudně, prostě a krásně.

Nyní se obraťme k druhému malíři, k Mikoláši Alšovi. Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma malíři ve výtvarném zpracování mužských krojů tkví v sukních a pásích. U Alše jsou mužské sukně v bocích rozstřižené, i když jsou dlouhé až na zem. Ornament na sukních je bohatší a ozdobnější. To je způsobeno hlavně tím, že Aleš žije v době secese, kdy ornamentika byla velmi oblíbená a tohoto malíře jistě ovlivnila. Sukně jsou přepásány širokým pásem, jak jej známe ze Slovenska, kovaným a často hodně zdobeným. Živůtek bývá rovněž spojený se sukní, ale někdy také zvlášť, asi jako detvanské košilky. To znamená krátké nad pás, opět bez rukávů a u krku nabírané. Na krku mají muži na provaze velké spony s přívěsky, které se vyskytují také u Mánesa, ne však v takové mohutnosti a dekorativnosti jako u Alše. Také náramky na ruku, jichž používají oba malíři, jsou u Alše mnohem masivnější a ozdobnější. Ještě je tu jeden rozdíl. U Alše mají muži vesměs dlouhé nohavice, těsně upjaté podle nohy, většinou bez ornamentu. Nohavice jsou opět podobné valašským nebo slovenským nohavicím, jenže jsou různých, nikoliv pestrých barev. Na nohou jsou krbce s delším řemením, obtočeným kolem lýtky. Vcelku možno říci, že kostymy obou malířů jsou si v základě podobné, jenom u Alše je vše mohutnější a větší. Také vlasy jsou delší, splývající až na ramena a vyskytují se zde již kožešinové čapky, uprostřed nad čelem rozstřižené (jako poděbradky).

Ženy jsou u Alše oblečenější a jsou opět v širokých sukních, které bývají přepásané koženými pásy jako u mužů, jenže užšími. Košilky jsou bez rukávů, ne až ke krku, a nabírané. Nebo mají košilky bez ramínek, přepásané selskou šněrovačkou, prostě zdobené listovým ornamentem. Účes je více přitažen k hlavě, zdoben několika stuhami nebo vínkem, a vlasy jsou spletené do dlouhých copů. Mnohé ženy, zvláště starší, mají na hlavách plachetky, pouze vzadu stažené, jinak splývavé. Některé ženy mají podvázání i pod bradou a kolem hlavy a působí velmi přísným dojmem.

To je tak asi přibližný popis staroslovanských kostymů, jak nám je určili a vytvořili Josef Mánes a Mikoláš Aleš. Budete-li někdy vy sami připravovat hru z tohoto období, snažte se napřed tyto dva malíře prostudovat. Dbejte hlavně prostoty a výtvarné čistoty kostymů. Žádné zbytečné hadry a nevkusné ozdoby. Dbejte barevné jednoduchosti, cudnosti, prostoty a krásy, jimiž se staroslovanské kostymy vyznačují.

SROVNÁVACÍ TABULKA LIČIDEL

Na několik upozornění čtenářů, která se dotýkala jistého zmatku v číslování ličidel (rozdílů na př. v číslování v knížce „Maska v současné divadelní tvorbě“ a v kursech v časopise) byla sestavena přibližná tabulka, která zahrnuje nejznámější tři druhy ličidel. Předně jsou to ličidla Pražských kosmetických závodů — PKZ — která jsou dnes v prodeji a dosahují vynikající kvality. Dále jsou to ličidla dříve vyráběná, zn. „Frankl“, později Pražské tukové závody; dnes jsou již jen v souborových ličidlech. Jejich barevnost i kvalita byla rozdílná. A poslední druh ličidel byly značky „Leichner“, který uvádím pouze pro srovnání. Tato ličidla ještě ve svých zbytcích se u nás vyskytují. Byla to ličidla vynikající kvality.

Tabulka:

Pražské kosm. závody	Frankl	Leichner
103	—	103
104	1104	104
105	—	105
106	1106	106
107	—	107
108	1108	108
109	1109	109
110	1110	110
111	1111	111
112	1112	112
113	1113	113
114	1114	114
115	—	115
116	—	116
117	—	117
118	1118	118

Ličidla PKZ mají téměř shodné odstíny s ličidly „Leichner“. Ličidla „Frankl“ měla vždy rozdílné a nepřesné zabarvení. Tekutá ličidla mají zpravidla odstíny i číslování shodné se základními ličidly.

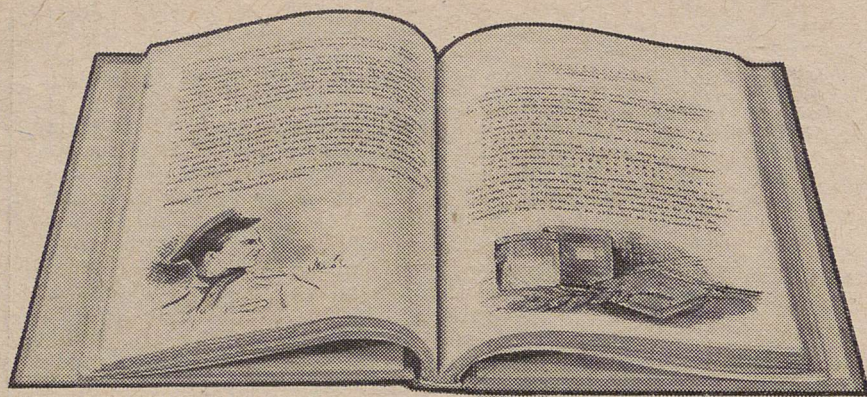
Pomocná ličidla — stínovky:

52 sv. červeň	51 hellrot
58 karmin	58 karmin
59 tmná červeň	59 intensiv
65 bílá	65 weiss
67 tm. šedá	67 dunkelgrau
69 černá	69 schwarz
72 hnědá	72 braun
74 červenohnědá	74 rotbraun (chatain)
78 světle žlutá	78 hellgelb

Na závěr jedno upozornění. Číslování je pouze pomůckou k snazšímu vybrání ličidel. Přesné odstíny vybírejte vždy podle barev!

R. Kurel

Archivy souborů

JOSEF MEŠEJDA, pracovník

Lidového divadla v Kostelci

n. Černými lesy

Naše soubory lidové umělecké tvořivosti si již většinou zavedly *deníky*, do nichž zapisují všechno, čím soubor žije, o čem usiluje, i výsledky, k nimž se dopracoval. Některé z těchto deníků jsou i svou zevní úpravou pěkným projevem lidové umělecké tvořivosti. Viděli jsme krásné deníky souborů z Rakovníka, Přední Lhoty u Poděbrad, Kostelce n. Č. l. a j. Každý z nich představuje pojetím i provedením osobitý názor na funkci deníku a všechny dohromady budou jednou cenným dokumentem o kulturním životě dnešní doby a významným pomocníkem budoucích historiků.

Mám dojem, že právě v divadelních souborech si to vždy ještě dobře neuvědomujeme. A přece právě divadelní soubory jsou zvláště povolány k tomu, aby vykonávaly velký vliv na výchovu a vývoj myšlení našich občanů.

Nedostatek dokumentárního materiálu je příčinou toho, že ještě dnes nedoceňujeme spravedlivě obrovský význam ochotnického divadla pro naše národní obrození. A přece právě tento zjev, ta spontánní touha lidových mas v prvních letech XIX. století po divadelní kultuře, je pro náš národ typickým, a možno říci výjimečným zjevem v kulturních dějinách lidstva. Náš národ byl od kolébky své národní, hospodářské i politické existence nerozlučně spjat s divadlem, divadlo mu pomáhalo překonávat obtíže růstu a poznávat nové, revoluční myšlenkové proudy. Je tomu již sto let a někdy i více, kdy neznámí lidoví divadelníci s prken primitivních jevišť pronášeli dychtivému posluchačstvu myšlenky, které pro ně znamenaly nový svět. Sto i více let uplynulo a my jsme těm lidovým divadelníkům zůstali mnoho dlužni v hodnocení jejich práce. To proto, že nám namnoze chybí materiál a pokud je, je kusý a neúplný. Výstavy „Sto let ochotnického divadla“, které se v některých městech připravují, ukáží nám právě tuto základní chybu.

Měli bychom mít ctizádost, aby jednou historičtí pracovníci, kteří budou chtít hodnotit dnešní dobu, tak velmi podobnou době probuzenecké, nemuseli si stěžovat na nedostatek materiálu. Měli bychom již nyní na to myslet a snažit se uchovat obraz života, zaměření a pracovní výsled-

ky souborů v dokumentech objektivní hodnoty i ceny. Deníky souborů jimi v přesném slova smyslu nejsou, i když samy o sobě budou nepochybně velmi zajímavými ukázkami vnitřního života našich souborů. Naše soubory, především divadelní, by měly zakládat a pořádat archivy, v nichž by v dokumentech bylo uchováno všechno, o čem mluví deník, i to, o čem se deník nezmiňuje. Archiv by měl být doplňkem deníku a spolu s ním by měl tvořit dokumentární celek.

Co se ví celkem i dnes o velké práci souborů lidové tvořivosti, kromě jejich zevních úspěchů? Kdo kdy řekl a dokázal, jakému počtu lidí byla jen v jediném roce předvedena představení lidových divadelníků, s jakým výsledkem, kolik pracovních závazků i zlepšovacích návrhů vzniklo pod dojmem a z podnětu divadla, kolik hodin navíc bylo odpracováno divadelními nadšenci, jak se stoupající úroveň ochotnického divadla projevila i na zvýšení pracovní morálky atd.? To všechno a mnoho jiných věcí zaniká, sotva bylo vykonáno, protože jsme se dosud nepokusili právě tohle soustavně a v dokumentech zachytit. Zachytit nejen odstavcem v deníku, ale přímo příslušným dokumentem. Dobře, kriticky a odpovědně vedený archiv byl by tím, co tu zůstane na věky, když slova hercova už dávno dozněla a vzpomínka na něj upadla v zapomnění. Dobře a svědomitě vedený archiv by jasně ukázal podíl ochotnického divadla na historické přeměně dneška, dokázal by, že dnešní generace se nemusí ani v tomto směru hanbit před generací probuzenskou.

Bylo by ovšem třeba, aby při školení ochotníků bylo i na tento úsek jejich práce dostatečně pamatováno. Poradit a ukázat, podle jakých hledisek třídit a ukládat materiál, co schovávat a co jako zbytečný balast vyloučit. Ukládat budeme nejen divadelní plakáty, ale i režijní knížky, návrhy výtvarníka, poznámky dramaturga, opisy proslovů před oponou, fotografické snímky scén, postav a hlavně výjevů her, vyhlášené závazky a potvrzení o jejich plnění, hlasy tisku, zprávy, které soubor dostává od svého obecenstva a pod.

My v Kostelci n. Č. l. jsme si založili archiv hned při vzniku Lidového divadla a postupně jsme ho do-

plnili materiálem ze starší doby, takže dnes máme v archivním materiálu v hrubých rysech zachyceno divadelní úsilí našeho města od r. 1865, kdy u nás vznikl první divadelní soubor. Pro starší dobu jsme se ovšem museli spokojit jen plakáty. Současnou dobu zachycujeme podrobně. Pro každou novou hru zakládáme nový obal, do něhož v chronologickém pořádku vkládáme všechny materiály, týkající se hry. Protože život souboru se nevyčerpává jen prací na jevišti, zakládáme zvláštní obaly i pro ostatní činnost souboru. Tak ku př. Divadelní máje, Podlipanské hry mají velmi objemné fascikly, v nichž je fotografický i jiný grafický materiál i rukopisy vztahující se k těmto podnikům. Stejně tak i naše vystoupení na XXII. Jiráskově Hronovu, deklamační soutěže, školení a instruktáže a pod. Dbáme, aby nic z našeho dnešního úsilí nezaniklo. Je řada nápadů a myšlenek (ku př. myšlenka kulturní spolupráce Podlipanska), které zanikly z objektivních příčin dříve, než se mohly osvědčit. Tím, že je zachraňujeme, dáváme budoucím generacím možnost navázat tam, kde jsme skončili my, nebo dokončit to, nač my jsme nestačili. Vcelku sledujeme tak záměrně vytváření silné kulturní, resp. divadelní tradice v našem městě. Jsme totiž přesvědčeni, že je sice možné, aby kulturní snažení z mnoha příčin na okamžik ochablo, že však se vždycky zase najdou noví lidé, kteří zdvihnou pochodně již uhasínající a donesou ji dál. Jedním z věčně živých pramenů této tradice pak je a bude archiv.

Vzkaz Adolfa Branaldy

Lidem milovaný spisovatel Adolf Branald, který nám napsal pro slavnostní hronovské číslo krásnou povídku z dějin ochotnického hnutí, vyzývá naše čtenáře, aby ho prostřednictvím naší redakce upozornili na staré archivy ochotnických spolků. Ochotníci, k nimž má vřelý vztah, jejich život a historie stanou se pravděpodobně námětem jeho literární práce. Snad právě v zapomenutém koutu vašeho archivu se skrývá thema, čekající a volající po literárním zpracování. Napište nám o tom!

Jiří Beneš

◄ Z DĚJIN OCHOTNICKÉHO HNUTÍ ►

Otevřeme-li Brandlovu kroniku života našeho národního buditele Josefa Dobrovského, dočítáme se tu o profesoru olomoucké university Vratislavu Monseovi, který 7. října 1791 psal Dobrovskému:

„Byli jsme také s Karnáškem v Hnojicích u těch učných sedláků a srdečně jsme se bavili. Ti dobří lidé očekávají toužebně českou kroniku Pelclovu. Vyjde-li co poučného v jazyku českém, nezapomeňte na tyto poučení tak dychtivé lidi. My se pokusíme, abychom celou ves ku čtení užitečnému přivedli, kteréž by se pak k jejich sousedům rozšířiti mohlo.“

V Hnojicích, v této malé, avšak kulturně velmi vyspělé vesnici na Šternbersku, mají ve velké vážnosti tento vzácný dokument, dokazující, že již koncem 18. století byla jejich ves čilým střediskem probuzeneckého uvědomění a bohatého kulturního života. Až do té doby sahá vlastně i tradice pěvecko-čtenářského spolku Vlastimil, založeného v šedesátých letech minulého století. Ze stanov spolku, schválených v březnu 1865, tedy před plnými devadesáti lety, se dovídáme, že účelem spolku je „pěstování zpěvu a šíření obecného vzdělání, prostředkem pak k dosažení tohoto cíle jest cvičení ve zpěvu, poučné přednášky a půjčování knih, novin a časopisů“.

Hnojice v letech šedesátých vyhlížely samozřejmě jinak než dnes. Byly tu tehdy na př. ještě tři starohanácké grunty se žudry, v nichž si ve všední dny hrávaly děti a jež ve svátcích bývaly dostaveníčkem chasy, která se tu scházivala před hrubou ke svým radovánkám. Na dědině byly tři „louže“, v nichž hnojické Andulky močily konopí a po nichž už dnes není ani památky. Není žudrů, není louží, rázovité postavy starých písmáků žijí už jen ve vzpomínkách pamětníků, tvářnost vesnice se den ode dne mění a dobře tak. Z bývalého spolku Vlastimil zůstal dnes jen divadelní soubor, který se přičlenil k místní osvětové besedě a vytkl si za chválihodný úkol navazovat na pokrokové tradice spolku a svou činností pomáhat vytvářet novou vesnici. A není toho málo, z čeho se mohou hnojicští ochotníci poučit z odkazu svých předchůdců. Ukázala to přesvědčivě i jejich skromná, avšak velmi pečlivě a účelně připravená výstavka, kterou uspořádali v minulých týdnech k 90. výročí založení Vlastimila.

Ve své klubovní místnosti v Hnojicích shromáždili dokumenty kulturní práce a života obce, zažloutlé fotografie, staré cedule, diplomy, výstřižky z novin, kroniky a staré protokoly, vedené od roku 1865. Až dojímavě je líčení začátků spolku, k jehož založení dalo popud několik vlasteneckých nadšenců, mezi nimiž byli rovným dílem zastoupeni rolníci, dělníci i studenti. A začít nebylo lehké. Když se sehnala spolková místnost, nebylo zase zařízení. Sousedé se složili a tak se z protokolů dovídáme, že byla koncem března zakoupena „zasklená skříň pro sklad knih sloužící, jedna k osvětlení místnosti nevyhnutelně potřebná lampa, jeden asi devět střeveců dlouhý stůl, dvě lávky s patričnými lenochy, lišta a dvě židle čili legáty“. A v tomto skromném prostředí se začal rozvíjet čilý ruch. Pro knihovnu byla zakoupena Zapova Českomoravská kronika, dvanáct svazků Tylových spisů a předplacena Zlatá Praha, Humoristické listy, Olomoucké noviny a Moravská Lípa. Po zahajovacích besedách se podařilo získat nejen místní občany, ale i z celého okolí, odkud čeští občané dojížděli obětavě až do Hnojic, aby tu pomáhali rozvíjet kulturní život. A 15. dubna 1866 byla uvedena na nově vybudovaném jevišti komedie Alexandra Fredra „Pan Čapek“.

Listujeme dále kronikou tohoto tradičního spolku a dočítáme se tu o mnoha zajímavostech, jež barvitě dokreslují naši kulturní historii. K slavnosti položení základního kamene k Národnímu divadlu vysílá Vlastimil do Prahy svou delegaci, pořádá sbírky a ve sprostěch Národního divadla uvádí Nerudovu Prodanou lásku. Kousek dál se dovídáme o slavnosti svčení praporu spolku v roce 1879, již se účastní deputace národních spolků z celého okolí. Po slavnostním představení Kollárových tragedie „Monika“, na něž — zajímavé — bylo vstupné

pro pány 50 krejcarů, zatím co dámy platily jen 30 krejcarů, se holdovalo, jak píše kronikář, až do rána bílého bohyni Terpsichoe. Význam práce spolku zdůraznil při té příležitosti jeho tehdejší předseda Jakub Krček, když ve svém projevu řekl: „Z otroka a patolízala se stává občan uvědomělý, svobodný, jenž zná svá práva i svoje povinnosti!“ To byla smělá slova na tehdejší dobu. A Vlastimil opravdu vykonával velikou, vpravdě revoluční práci. Udržoval stále styky s dělnickými spolky, pomáhal vytvářet nové a podporoval je v činnosti. V roce 1898, kdy bylo vzpomínáno 50. výročí vyhlášení konstituce a zrušení roboty, je iniciátorem oslavných akcí. Pořádá přednášky o významu zrušení roboty pro selský lid a na slavnostním večeru uvádí Šamberkova Karla Havlíčka Borovského. Na závěr představení tu vystoupil i pěvecký soubor, který zazpíval Bendlův sbor „Svoji k svému“. A co nejkrásnější — celý výtežek ze slavnosti věnuje Vlastimil na vybudování národních domů v Zábřehu a Šternberku, tehdejších ohništích šovinistického němčení!

Je zajímavé a poučné sledovat v kronice i dobu první republiky, za níž spolek zřejmě ustupuje od svých pokrokových tradic a ideově i umělecky upadá. Zatím co dřív uváděl Stolbu, Štěpánka, Tyla, Stroupežnického, Šamberka, Jiráska, Štecha a další dobré dramatiky, uchyluje se v těchto letech stále zřejměji k bezcennému brakovému repertoáru. Už tituly her nám říkají všechno: Ferda šéfem, Románek krásné Toničky, Julínčiny vdavky, Rézinka od přechoty, Srdčík z lásky a další a další podobné nesmysly, určené k tomu, aby bránily lidu ve výhledu, aby jej zaslepovaly a odváděly od denní mizerie. Zde si plně uvědomujeme, do jakého úpadku zavedlo i spolky s čistým šitém fanglickářské spolkaření první republiky. Zde je i dostatečně přesvědčující argument pro ty, kdo se i dnes ještě odváží tvrdit, že v první republice byly předpoklady pro kulturní práci a že se lidé mohli kulturně vyžívat. Ferdové a Rézinky jsou výstižným erbem této kultury, presentované s velkými gesty pracujícího lidu.

Po únoru 1948 zúčtovali i v Hnojicích s tímto škvarem a navázali znovu na dobré tradice Vlastimila. Na plakátech se znovu objevila jména, drahá všem našim divadelníkům: Šamberk, Molière, Stroupežnický, Gogol — a k 90. výročí Vlastimila nastudoval divadelní soubor osvětové besedy Maryšův bratří Mrštíků, jako jubilejní dvousté padesáté představení. Dali si na něm záležet. Představení bylo velmi svědomitě připraveno, idea hry vkusně a výrazně zachycena a soubor se nám tu představil pozoruhodnými hereckými výkony. V pohovoru se členy poroty, která byla přítomna tomuto představení, přihlášenému do soutěže lidové umělecké tvořivosti, zastupci souboru přislíbili, že vynaloží ještě větší síly k tomu, aby čestně pokračovali v cestě zakladatelů souboru. Uvědomují si, že tu nestačí tradice, byť sebekrásnější, nebude-li rozvíjena v usilovnou a tvořivou práci pro dnešek, pro velkou dobu, v které žijeme.

Ludvík Durkalec, dopisovatel

SLŮVKO REDAKCE

Milý čtenáři! Jistě vidíš, že se již po druhé díváme s Tebou na listky z dějin našeho ochotnického hnutí. My totiž věříme, že v historii našeho ochotnického divadla je mnoho slavných kapitol, které dodnes vzbuzují u každého z nás hrstot nad příslušenstvím k ochotnickému hnutí a které nám ukazují cestu vpřed. My také všichni víme, že jsou v dějinách ochotnictva stránky neslavné, za které se stydíme, ale které nám budou vždy výstražným prstem. Jsme přesvědčeni, že zkoumání dějin ochotnického hnutí je vysoce významným úkolem a že i náš časopis k němu může dát platný příspěvek. Ovšem jen tehdy, když i Ty nám pomůžeš, napíšeš, upozorníš na staré archivy a pamětníky. Vyzýváme Tě k tomu ve společném zájmu nás všech.

Fotograf E. Lederer zachytil napovědu při představení pražského souboru ZK Posista

Usednete v hledišti, v sále zhasnou světla a malý světlý bod nízko na oponě — světlo z napovědní budky — je posledním znamením, na které se opona zvedá. A pak už o napovědovi nic nevíte (zejména, je-li skryt v kulisách), když je to ovšem dobrý napověda. V opačném případě máte po celé představení pocit obdobný tahání za vlasy: napověda se vám mění v pouťového předzpěváka, po kterém herci text jen opakuji. Iluze je pryč a požitky ze hry také. O zneužívání napovědy k siláckým a hrdinským výkonům, kdy zachraňuje herce, tonoucí v neznalosti textu, bylo napsáno už mnoho článků a dobrých i špatných vtipů. Nakonec to vedlo k heslu *pryč s napovědou!*, kterým ovšem rozhodně není vyřešen celý a častý problém: zvládnutí role, z kterého vyplývá samozřejmý předpoklad znalosti textu, první podmínka dobrého výsledku práce herce. Mimochodem, ono zmíněné heslo se u většiny scén neproměnilo v heslo *pryč s napovídáním*. Nakonec v kulisách přece jen někdo — třeba inspicent — hlídá text — jenže méně odborně.

A tady jsme už u významu funkce napovědy. Dobrý napověda je nejdiskretnějším činitelem na představení. Je strážcem klidu tvůrčí práce herce.

Profesionální divadla mají napovědy, dlouholeté pracovníky, sžití s prostředím divadla, se zvláštností tvůrčí individuality herců, dokonale znalce repertoáru. U ochotnických scén je situace namnoze opačná. Divák slyší napovědu stejně jako herec, kterého napověda znervosní neustálým mumláním textu, takže každou chvíli „vypadne“ z role a skutečně pak musí lapat po textu z napovědní boudy. Na malých scénách je i napovědní bouda problémem; většinou se odstraňuje, protože ruší ráz scény a zastiňuje divákovi výhled na jeviště. Napovídá se z kulis, herec ovšem napovědu nevidí, nemůže uhodnout podle jeho utváření a pohybu rtů text, ale musí ho opravdu slyšet.

Těžko lze tyto problémy řešit jen v theorii. Dotázali jsme se tedy praktiků — manželů *Skládalových* (Otakar Skládal je napovědou Národního divadla a Jarmila Skládalová napovědkou Armádní opery) na úkol napovědy v dnešním divadle a na zásady správného napovídání.

Otakar Skládal napovídá fistulí, vysokým, sípavým hláskem, ovšem tento styl je vhodný jen pro velké scé-

ny. Pro ochotnická jeviště je nevhodnější napovídání dechem (šeptem) se zvýrazněnou artikulací (dokonalým formováním slabik rtů). Nenapovídá se celý text, často jen počátky replik, proto je nutný naprostý kontakt s hercem, aby napověda poznal, kdy má herec t. zv. „okno“. (Toto spojení je ovšem vzájemné, herec má napovědu poslouchat, i když text ovládá, protože by těžko pak slyšel napovědu v okamžiku, kdy mu vypoví paměť.) Napověda si znamená všechny pauzy. Je častým nešvarem i u profesionálního divadla, že napověda není zúčastněn na celém tvůrčím procesu a bývá zván až na představení. Napověda má být přítomen na všech zkouškách, aby dokonale ovládl rytmus představení. U ochotnických souborů bývá zvykem, že napovídá herec, který má právě pauzu; herci jsou rušeni vždy jiným hlasem a jiným stylem a napověda je přizván až na premiéru. Přirozeně často nezná ani hru, ani herce, napovídá celý text, zbytečně herce ruší, zasahuje jim do paus a rozbíjí celý rytmus představení.

Důležité je posazení hlasu. Ideální napověda má mluvu posazenou na patro a nese ji daleko dopředu. Čte napřed očima a napovídá už z paměti, se zvednutou hlavou. Musí bezpodmínečně znát text; stane se mu třeba, že herec přeskočí několik stránek nebo udělá extempore (samozřejmě, že je to divadelnický přečin!); v tom případě mu má pomoci navázat zpět třeba vlastními slovy.

I v případě, kdy herci dokonale ovládají role, má být napověda při představení — pro jejich klid. Ovšem, musí umět napovídat. *Souffler* ve franštině znamená *šeptatí, ne ívátí*.

Operní napověda musí být dokonalý čtenář klavírního výtahu. U velkého divadla má ovládat i cizí řeči. V Národním divadle často hostují cizinci a napověda pak napovídá v několika jazycích třeba ze čtyř klavírních výtahů. Zajímavá a obtížná práce je při napovídání představení činohry, spojené s operou. Jarmila Skládalová na př. v Armádní opeře napovídá na představení výňatků z Puškinova *Evžena Oněgina* a z Čajkovského opery.

Tendence odstranit napovědu z divadla vůbec měla neblahý následek v tom, že se o napovědní dorost dnes nikdo nestará a profesionální divadla těžko shánějí náhradu. Na výchovu napovědu by měla pamatovat především Akademie musických umění (samozřejmě ne zvláště ní čtyřletou školou, ale odbornými kursy). Vždyť napovídání je také umění, kterému se nelze jen naučit, ale ke kterému je nutný talent. Napověda musí mít vzdělání, má navštěvovat i představení jiných divadel.

O systému napovídání je těžké tvořit nějakou theorii. Doporučuje se, aby ochotnické soubory požádaly některého profesionálního napovědu o praktickou ukázkou — kurs umění napovídát.

V divadlech se zapomíná na udržování hygieny v napovědní budce a na jevišti, takže každé představení je zatěžkávací zkouškou pro napovědovy plíce. Většina jich trpí silikózou, zaprášením plic. Napověda musí mít železné zdraví. Je naprostým omylem, když se z těžce nemocných herců stávají napovědové. — V Národním divadle při lékařských prohlídkách dali O. Skládalovi k budce dvě misky se ssedlou volskou krví. Po představení z misek vypěstovali úžasné množství tuberkulóz, tyfových a záškrtových bacilů. To vše napověda vdechuje po plic. Jak to vypadá u zájezdových divadel a ochotnických scén s hygienou jeviště a napovědní budky, to se dá už velmi těžko popsat přiléhavými slovy. Také osvětlení v budce bývá nedostatečné a ohrožuje zrak. (Správně má být tak kryté, aby jím napověda nebyl při vzhlednutí oslněn.)

Na závěr ještě slovo k celé otázce: sebelepší napověda nemůže řešit za herce problém jeho role. Heslo *pryč s napovědou!* vzniklo po době, kdy hercova znalost textu byla na našich scénách vzácnou výjimkou. Dnes, kdy nám všude jde o dokonalost, o čistotu divadelního projevu, je znalost rolí nepsaným, ale uznávaným zákonem pro každého herce. Ovšem, herec je jen člověk, s lidsky zranitelnými nervy. Proto napověda, strážce hercova klidu, je důležitým činitelem v divadle. Nepodceňujme jeho práci!

-d-

SLOVO MÁ

V. REŽNÝ, porotce okresního kola soutěže

Skončila okresní i krajská kola naší celostátní soutěže a je čas zamýšlet se také nad průběhem a výsledky diskusí divadelních porot se soutěžícími soubory. Tyto diskuse jistě byly masovým školením našich souborů, byly však i školením pro samotné porotce. Potřebujeme si vyměnit dobré i špatné zkušenosti, aby také práce nás porotců byla v příštích ročních soutěžích stále lepší a účinnější. Nejde zde pochopitelně jen o problémy odborné (posuzování dramaturgie, režie, výpravy, dikce, masek atd.), ale vůbec o poměr porotců k souborům, k lidem, o formu, jakou se k lidem dostávat.

Byl jsem členem okresní poroty na jednom pražském obvodu. Soubory nás přijímaly většinou ne právě přívětivě a přátelsky. Snad tu působily špatné dosavadní zkušenosti, cítili jsme prostě, že soubor už předem podezírá porotu ze zaujatosti, jako by měli porotci na čele vypálená znamení sekerníků a popravicích. Ani v jediném případě to nebylo z počátku setkání lidí s lidmi, poctivých divadelníků s poctivými posuzovateli, vždycky bylo cítit hráz, která oddělovala soubor od skupiny porotců, dychtivé vyčkávání, jak se porota projeví, jak soubor v jejím hodnocení dopadne. Mnohde i divadelníci, kteří projevovali na jevišti značnou jistotu, propadali při setkání s porotou neuvěřitelné trémě.

Naší porotě se přece jen podařilo — tu s větším, tu s menším zdarem — prolamovat led cizoty. Nejvíce záleželo už na samotném úvodním vystoupení poroty, na srdečném představení všech členů, na opravdovém ujištění, že jsme nikomu nepřišli dávat známky, ale jen se pokusit souboru pomáhat; že vůbec nejde o to, abychom úspěšnému herci lichotili a neúspěšného kárali, ale podle zhlédnutého představení poukázali na to, co vyznělo dobře a co bylo příčinou slabého vyznění některých míst.

Sami jsme se dotazovali každého režiséra, jak on byl s představením spokojen — ale s touhle diplomací jsme se daleko nedostali: každý prohlašoval, že tutéž hru soubor posledně provedl daleko lépe.

Hlavní však bylo, že v úvodním volném rozhovoru o souboru a jeho práci se nám podařilo uvolnit pocit napětí, přesvědčit lidi o opravdovosti zájmu poroty o jejich činnost — prostě, přestali se na nás dívat jako na neosobní úřední instituce.

Znovu jsme si ověřili, jak citliví a vnímaví lidé jsou mezi našimi ochotníky. V mnohých je hodně pokory a opravdové skromnosti, v mnohých však dosud straší nebezpečná dávka samolibosti a přehnané sebedůvěry. Se samolibým jedincem se dohovoriš těžko, byť bys jednal sebe taktičtěji — ale hlavní je, když se domluvíš se souborem jako celkem, s jeho zdravým jádrem. Pak se ze správné reakce na kritiku od svých soudruhů-spoluherců naučí mnohemu i leckterá ta dosud pyšná hvězda.

Zajímali jsme se o všechno, čím soubor žije, o jeho plány a perspektivy, i když soutěžní představení bylo naším zájmem hlavním. Nelitovali jsme času a byli jsme zásadně ochotni diskutovat tak dlouho, jak si bude soubor přát. Snad právě tomu děkujeme za to, že jsme se nakonec se soubory rozcházelí s přátelskými úsměvy a silnými stisky rukou.

Jsem přesvědčen, že není poroty ani porotce, který by byl letos sám při soutěži neudělal mnoho poznatků, nezískal mnoho cenných zkušeností. A právě proto je tu náš časopis, abychom si na jeho stránkách své zkušenosti vyměnili. Pište!

J. ZENKL, soubor ZK ČSD Tábor

Chci dát odpověď na článek dr. J. Kopeckého, o kterém se správně tolik diskutovalo, pokud se týče jeho kritiky ochotnického života Táborska. Tábor je městem staré divadelní tradice. Bezmála 70 let má divadelní budovu. Spolek divadelních ochotníků — nyní dram. odbor ZK Elektroisla — oslaví za dva roky 100 let svého trvání. Druhý soubor, býv. Intimní scéna, nyní ZK ČSD Tábor, bude v příštím roce činný 35 let. Před druhou světovou válkou hrával ještě spolek akademiků Štítný, který po únoru 1948 zanikl. Nejméně jednou v roce hraji

J. Soumar (ZK ČSD Tábor) jako Theseus v Shakespearově hře Sen noci svatojanské

místní školské soubory. Kromě toho zajíždějí do Tábora KOD Č. Budějovice, Benešov a Kolín a občas i pražské soubory. Na nedostatek divadla nelze si tedy v Táboře stěžovat, takže kritika dr. Kopeckého by se týkala spíše venkova, okolí Tábora, kde sice existuje na 30 souborů, ale v činnosti je jich sotva polovina, která reprezentuje třetinu předválečného stavu.

Příčinou poklesu ochotnického ruchu je malý zájem starých vesnických ochotníků — a mladí odcházejí záhy z vesnice do měst za zaměstnáním. Jinými příčinami je nedostatek vhodných jevišť a zkušebních místností, který se projevuje i v samém Táboře.

Při Domě osvěty v Táboře byl ustaven poradní sbor pro otázky lidového divadla, který se začíná starat o povznesení ochotnického života hlavně na venkově. Z části se mu to daří, jak ukázala účast souborů v celostátní soutěži, bylo by však třeba častějšího osobního styku s venkovskými soubory — a tu narážíme na nedostatek dopravních i finančních možností.

Perspektiva ochotnického hnutí na Táborsku není špatná, dostane-li se poradnímu sboru veškeré potřebné pomoci od lidové správy i ostatních orgánů včetně státních kin při přijatelnějším zadávání divadelních sálů. Budou-li nám současní autoři více psát hry, kde nevystupuje 30 osob v šesti proměnách, nebudou soubory lóvit ve starých archivech a i ty nejmenší vesnické soubory, pracující v nejomezenějších podmínkách, budou nám brzy dělat dobré divadlo.

DIVADELNÍ SOUBOR CHIRANA, BRNO

Jako jeden z mnohých vítáme návrh Václava Kmínka na zavedení čestného Tylova odznaku, uveřejněný ve 3. čísle Ochotnického divadla. Doporučujeme rozšíření bodu 1 o jiné velké postavy našeho divadelnictví, na př. o Mošnu, podobně v bodu 2 a 6 by měla být širší možnost tematického výběru. Doporučujeme dále, aby se při stanovování podmínek k získání čestného odznaku pamatovalo i na odpracování brigádnických hodin na úpravě jeviště, zvelebování klubovních místností atp. Je třeba také stanovit, jak dlouho musí být budoucí nositel hrdého odznaku členem souboru. Snad by stálo za úvahu pamatovat zde i na naše lidové autory a podnitit je při této příležitosti k napsání aktovky ze života souboru nebo závodu ze současné doby. V každém případě návrh přichází v pravý čas.

KLASIKOVÉ RUSKÉHO DRAMATU XIX. STOLETÍ

JAROSLAV PECHÁČEK

V literatuře devatenáctého století je už samozřejmostí poznatek, že příčinou a cílem všeho dění ve světě je člověk. Je samozřejmostí už i požadavek, aby román, báseň, drama nebo komedie pravdivě zobrazovaly tento jeho úděl. To znamená, aby nejen ukazovaly jeho skutečnou podobu se všemi rysy, které jí vtiskuje společenský vývoj, ale především aby varovaly před těmi vlastnostmi v člověku, které tento vývoj brzdí, nebo aby vyzvedávaly a slavily ony, které mu razí cestu k pokroku. Prostě, aby ukazovaly člověka v plné mnohotvárnosti jeho povahy buď jako zářivý vzor — nebo jako odstrašující příklad.

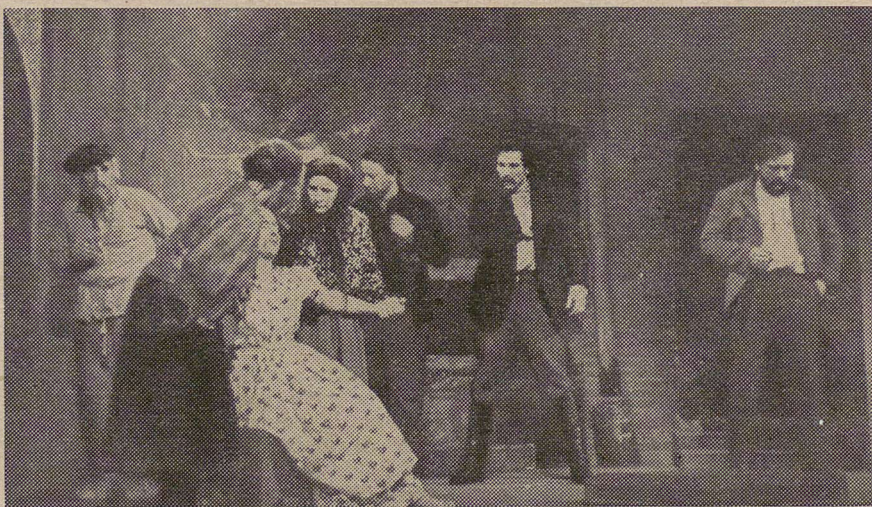
Snaha působit takto divadlem na divákův rozum a svědomí, probouzet v něm cit spoluodpovědnosti za odstranění nespravedlivých řádů, za osvobození a uplatnění všech jeho schopností — tato snaha je také hlavním podnětem dramatického díla ruských klasiků devatenáctého století. Umělecká síla a ideová zápalnost jejich her je o to mohutnější, oč těžší byl jejich boj ve srovnání s bojem západoevropských současníků. Na západě Evropy feudální řád byl už téměř všude v rozkladu a v nejpokročilejších zemích už i kapitalistický řád se natolik vyhranil, aby bylo pokrokovým spisovatelům zřejmé, že v něm vyvstává ideál lidskosti nepřítel ještě mocnější a bezohlednější. V carském Rusku první polovina devatenáctého století byl feudalismus ještě pevný, neotřesený. Primitivní zárodky kapitalismu, jak se projevovaly v životě a snahách ruského kupectva, mu nebyly nepřátelské, spíše mu byly oporou. Společenské i náboženské předsudky, mravní tupost, zarytý odpor k svobodnému rozletu lidské vůle a myšlenky byly společně nejšířším vrstvám ruské šlechty i bohatého měšťanstva a poněkud se staly nesnesitelným břemenem i těm příslušníkům šlechtické třídy, v nichž cit pro lidskost a spravedlnost ještě docela neodumřel. Velcí ruští spisovatelé devatenáctého století, kteří svým dílem zahájili boj proti všem těmto zlořádům, byli skoro všichni šlechtici. Není divu — vzdělání, které musili považovat za jediný prostředek ozdravení lidské společnosti, bylo přístupné toliko šlechticům. Prameno z nich je ovšem dovedlo chápat ne jako privilegium k posílení vlastní moci a vlastních nespravedlivých výsad, ale jako prostředek, kterým lze pomoci slabým a bezprávným — tedy vlastně jako zbraň proti své vlastní třídě. Ti však, kteří to dokázali, tvoří výkvět ruského dramatického básnictví první poloviny devatenáctého století. Samozřejmě, že jejich vlastní postavení ve společnosti jim ještě nedovolovalo plně pochopit, že sám stávající společenský řád je příčinou zatemnění, která dusí ruský národ. Vyhlá-

sili tedy svým dílem boj této zatemnělosti jako prapříčině všeho zla, kterou je možno odstranit vzkrísěním rozumu, aniž by bylo třeba od základů hýbat společenským uspořádáním. Posměšek „usvědčování“ a rozkládání zla jeho zesměšněním se jim k tomu zdály nejučinnějším prostředkem. Není tedy divu, že umělecky nejcennější plody ruského dramatického básnictví oné doby dozrávají na poli komedie.

Jedna z prvních takových komedií, které si uchovaly životnost a uměleckou sílu do dneška, je veršovaná hra Alexandra Sergějeviče Gribojedova „Hoře z rozumu“ z r. 1823. Gribojedov se v ní ještě nedotýká bolestivých rozporů tehdejšího společenského pořádku. Jde mu jen o útok proti zaostalosti, nevzdělanosti, klepaření, předsudkům a podlé honbě za hodnotami mezi příslušníky šlechtické třídy, aniž zřejmě ještě cítí potřebu ukázat, jak se všechno to zlo a jeho následky projevují v životě celého národa. Jeho hrdina Čackij, ohnivý hlasatel rozumu a svobody myšlení proti omezenosti a lživosti moskevské šlechtické smetánky musí ještě společensky i lidsky ztroskotat ve svém zápase, protože jeho vzpoura je čistě osobní a nemá dosud jasného cíle v širokém společenském smyslu. Takový cíl nemohl mít v oné době ještě ani sám autor. Ale vtip a pronikavá, barvitá obraznost, s jakou ve své komedii kreslí jednotlivé představitele úpadkové šlechty, k tomuto cíli přece jen míří. Hlavní Čackého protivník Famusov, velmož a vysoký státní úředník, je ještě spíše mluvčím reakčních názorů a předsudků, které chtěl básník zesměšnit, než živou, plastickou dramatickou postavou, která by vším svým jednáním ztělesňovala škodlivost celého státního systému. Ale už

jeho dcera a Čackého láska Sofie ukazuje hlouběji ke kořenům zla. Je to naivní, v podstatě něžná a dobromyslná dívka, kterou jen společnost, v níž žije, zkazila natolik, že sama s lehkým srdcem zosnuje intriku, která Čackého společensky zneumožní. Právě síla a hloubka povahové kresby, s jakým Gribojedov ukazuje na Sofii, jak špatná společnost mrzáčí člověka, umožní divákovi pochopit v plném dosahu neblahý vliv této společnosti na celý národní život. A podobně — mnohem dál a hloub, než snad básník sám tušil, míří svou povahovo-kresebnou pronikavostí postava Sofiina milence, pokryteckého kariéristy Molčalina. V takových Molčalinech, až se došplhají k moci, teprve vyvrcholí všechna hanebnost řádu, z něhož Gribojedov ve své komedii hodlal zesměšnit jen jeho drobné, okrajové nedostatky a hříchy.

Mnohem směřěji, uvědoměleji, už s širokého hlediska všeho ruského národa útočí o třináct let později na stávající řád Nikolaj Vasiljevič Gogol v slavné komedii „Revisor“. Bije v ní tupý byrokratismus venkovských úředníků, zvůli a násilnictví, které kryje a sílí neomezená moc carské státní správy a které živí maloměstácká hloupost a sprosté sobectví. A zas: jeho útok by si patrně sotva zachoval dodnes svou otřásající sílu, nebýt uchvacující životnosti, s jakou Gogol zobrazil své maloměstácké byrokratické tyrany i jejich oběti — zejména však hlavní představitele této odpuzující smečky: policejního direktora Skvozniaka-Dmuchaňovského a nejspíše šlechtického darmochleba Chlestakova. Jsou to při vši karikaturnosti postavy plné života, které chápeme až do dna jejich duše a skrze ně celé to „temné carství“ tehdejších společenských pořádků.

V krajském kole ÚNV Praha zvítězil v kategorii pokročilých soubor RK Nákladové nádraží Žižkov s hrou M. Gorkého *Na dně*.

Direktor Skvozniěk je skvělou podobnou nebezpeěného tupce a hrabivého kořistníka, kterému úřad dává neomezenou vládu nad těly i dušemi všech obyvatel městečka a v němž idiotský strach před domnělým revisorem teprv jak náležitě odhalí všechnu nízkost, sobectví, nadutost a surovost. A žvanivý, polovzdělaný hejsek Chlestakov, bez vlastního přičinění považovaný za revisora, geniální obraz prázdnoty a mravní nicotnosti průměrné venkovské šlechty, tvoří dokonale Skvozniěkovi protějšek. Tím, jak v Chlestakovovi je úžasně zobrazena neužiteěnost a příživnictví šlechtické třídy, divák teprve pochopí, co by se mu dnes už mohlo zdát nepochopitelné — totiž proč a jak mohli omezení tupci jako Skvozniěk tak bezpeěně ovládat všechny život ruského lidu.

Nenávisné útoky proti zvůli carské byrokracie, která ve své korupci, ve svém odporu proti svobodě lidského myšlení se tehdy zdála nejnebezpeěnější překážkou pokroku, jsou pak i po Gogolovi hlavním rysem nejvýznamnějších ruských komedií prvé poloviny minulého století. Jejich umělecký vrchol po té stránce představuje dramatická trilogie Alexandra Vasiljeviěe Suchovo-Kobyliny: „Svatba Kreěinského“, „Proces“ a „Smrt Tarelkinova“. Hrdina její úvodní části, dobrodruh a podvodník Kreěinskij, je proti pitomouěkému Chlestakovovi zase krok kupředu co do smělosti a nenávisné útoěnosti, s jakou v něm básník usvěděuje zloěinné příživnictví, k jakému až může klesnout představitel šlechtické třídy, po staletí uvyklé kořistí ze práce lidu. Ideové jádro trilogie tvoří její druhá část, pětiaktové drama „Proces“, v němž prostý, poctivý venkovský statkář Muromskij se zaplétá do soudního procesu o ěest své dcery, podvedené Kreěinským, a hyne v drápech úplatkářského vydríducha, vysokého soudního úředníka Varravina. Varravin a jeho nohsled Tarelkin, později v rozpoutaněm boji o kořist, jeho tragicky směšný, poražený protivník, jsou oba typiětí zplodenci společnosti, v níž bohatství a bezpracný blahobyt jsou jediným cílem života. V honbě za kořistí neznají rozumu, neznají lidského citu ani k svým obětem, ani k sobě navzájem. Ve své vášnivé obžalobě zabíhá Suchovo-Kobylin až k obudné, úzkost a hnus vzbuzující grotesce — zejména v závěreěné části, v „Smrti Tarelkinově“, v níž Varravin s Tarelkinem dobojovávají svůj zápas o kořist.

Gogolův „Revisor“ je jednou ze tří komedií autora, který si dobyl nesmrtelnosti především svými povídkami a románem Mrtvé duše. Trilogie Suchovo-Kobylinova je dokonce jediným uměleckým literárním dílem, které autor vytvořil ve svěm dlouhěm šestaosmdesátiletěm životě. Šnad proto jsou jejich dramatická díla tak nabita strašnou životní zkušeností a výrazovou silou, šnad tím si nejspíše můžeme vysvětlit úžasnou soustředěnost tvůrěi mohouc-

Gogolova Ženitba v provedení Odb. učiliště stát. prac. záloh ě. 23 z Prahy 12 — představení krajského kola I. kategorie

nosti, která těmto hrám umožňuje mluvit za celá desetiletí dlouhého a složitěho společenského vývoje.

Naproti tomu A. N. Ostrovskij, oznaěovaný za tvůrce ruského národního dramatického básnictví, věnoval svůj talent výhradně divadlu a v letech padesátých až osmdesátých minulého století napsal na padesát divadelních her, v kterých bohatě rozvinul ideový a umělecký odkaz svých předchůdců. V díle tak rozsáhlěm mohl doista šíře a hlouběji uplatnit svou znalost života i vůli, působit jeho pravdivým obrazem k potlačení zlořádů, které dusily ruský národ. V jeho době také už politický život v Rusku znaěně pokročil, snahy revoluěních demokratů v ěele s Bělinským, Gercenem, Černyševským a Dobroljubovem stále úspěšněji podřývaly moc vládnoucích reakěních vrstev a stále šíře a politicky přesněji odhalovaly příěiny zaostalosti a bídy ruského národa. To vše, spolu s vlastními bohatými životními zkušenostmi, umožnilo Ostrovskému proti jeho předchůdcům hlubší, realisticky věcnější pohled na ruský život v době kolem zrušení nevolnictví (1861) a rozvoje pokročilejších, západnických forem kapitalismu. A to vše také znaěně rozšířilo jeho námětovou oblast.

Ve svých dramatech a komediích útoěí Ostrovskij hlavně na tři nejpěvnější bašty vládnoucí ruské reakce: feudální statkářstvo, kupectvo a úplatnou byrokracii. Hry jeho prvního období se obírají zejména životem ruského kupectva. Toto období umělecky vrcholí slavným dramatem „Bouře“, právěm oznaěovaným za vůbec nejvýznamnější Ostrovského dílo. Temnovláda předsudků a nelidské, bezudné zpupnosti, kterou rozpoutává bohatství v bytostech bez vzdělání a duchovní svobody, podle živořících a druhé k živoření odsuzujících ve stínu dosud mocné feudální reakce, je v „Bouři“ mistrovsky zobrazena postavami kupce Dikého a tvrdě vlá-

dně kupeěské rodiny, matky Kabanichy. Překrásný, hluboce dojímavý obraz oběti jejich pokryteěké zvůle vytvořil Ostrovskij v postavě Kabanišiny snachy Kateřiny. Káťa Kabanova je jednou z těch ěistých, vrocích mladých žen Ostrovského, plných citu a vůle po rozumněm, vnitřně rozvitěm a svobodněm životě, které buď tragicky hynou nebo se bezmocně vzdávají v marněm boji se silami „temného carstva“.

Představitelě ruské šlechty si Ostrovskij bere na mušku zejména v době po „reformě“ z r. 1861, kdy jen nejmazanější a nejbezohledněší z nich se dovedou pohotově přizpůsobit novým, kapitalistickým formám vykořisťování, kdežto většina ostatních se směšně, zarytě drží starých výsad a tragikomicky klesá ve svěm rozkladu až k podvodům a bezostyšně drzému příživnictví na nověm buržoasním panstvu. Murzavěká a její synovec z „Vlků a ovců“, Gurmyžská z „Lesy“, ěeboksarová nebo Kuěumov z „Kosy na kámen“, kníže z „Talentů a ětitelů“ nebo cynický dobrodruh Glumov z komedie „I chytrák se spálí“ a „Kosa na kámen“.

Úplatnost a bezohlednost byrokracie, kterou Ostrovskij zblízka poznal v mládí jako soudní úředník, obžalovává v komedii „Výnosné místo“ i v některých hrách pozdějších, v jejichž ději však se vrací do dob nejtemnější reakce před „reformou“ (Horoucí srdce).

Hry ruských klasiků devatenáctěho století dosahují v zaníceněm boji proti útlaku carského absolutismu, feudalismu a kupeěkého „samodurstva“ ideové a umělecké působivosti, která dodnes nepohasla. Uchovala si všechnu svou sílu především pro nepřekonatelnou životnost a mistrovství v realistické kresbě charakterů, lidsky jedinečných, vytěžených přímo ze života, a při tom celým svým jednáním a myšlením typických pro dobu, která je zrodila. Proto právě stále znovu a znovu ožívají na našich jevištích.

(Dokonění)

TRÍSKY

POVÍDALA JEDNA POROTA

Kdyby byla soudružka mluvila tak, jako chodila — a chodila tak, jako mluvila, byla by nepochybně vytvořila hluboce prožitý výkon.

*

Soudružka Titanie chybovala tím, že neměla jasně prokreslený vztah k soudruhu Oberonovi.

Dojati děkujeme několika souborům v Gottwaldovském kraji za osvětlení repertoáru kulturními perlami: K. Burián: Na Františku „U Žejdlíčku“

P. Rudolf: Naši baráčníci
M. Sousedík: Kluci, pozor, loupežníci

F. Balej: Marjánko, Marjánko má
F. Hlavatý: Mlsní kocouři
K. Balák: Princezna z cirkusu
K. Fořt: Co se škádlívá, rádo se má
J. Hora: Co je láska bez hubiček

(Pozn. redakce: Pro nedostatek místa nemůžeme vyjmenovat všechny hry, které zaznamenala při průzkumu Krajská poradna LÚT v Gottwaldově.)

OCHOTNICKÁ

Starí o hře rozhodují, šijí, kreslí, nacvičují, bouří v jevišti.

A mladí? Ti bez výjimky kritické zas připomínky mají v hledišti.

VĚČNĚ MLADÍ

Ochotníci nestárnou.

Chceš důkaz této věty?

V stejných rolích hrají dnes jak před dvaceti lety.

JEJICH UMĚNÍ

Americká herečka Ruth Romanová bude hrát hlavní úlohu v novém filmu podle modernizované Shakespearovy hry „Lady Macbeth“. Před odjezdem do Anglie, kde se budou natáčet exteriéry, vykládala Miss Romanová novinářům obsah filmu: „Zahrajeme Macbeth jako sexuální a gangsterský film. Já budu Lily Macbethová a Paul Douglas bude hrát úlohu Joe Macbetha. Lily nutí Joea, aby se stal králem gangsterů. Avšak až se Joe tím králem stane, vyjde najevo, že je zabělec, a že ponechává všechno zabíjení Lily... Budu zabíjet revolverem, protože z nože by tryskalo moc krve.“

Times, Londýn, 6. května 1955

Jednou z nejzajímavějších noviněk na Broadwayi je hra Trumana Capota „Dům květin“. Je to hudební veselohra, v níž jde o konkurenční boj mezi dvěma nevěstinci na jednom Karibském ostrově. Aby se zvýšil účinek hry na diváky, šíří zvláštní ventilační systém v hledišti neustále různé exotické vůně.

New York World Telegram and Sun, 15. března 1955

Jak to u mne začalo a jak to skončí...

Bylo mi asi deset let, když do mého rodiště Holic zavítala populární tehdy divadelní společnost Elišky Zöllnerové. Přijela na dvou vozech; zadní žebřík byl plný beden a rekvizit. Každý z nás kluků ochotně pomáhal hercům hledat byt a nosit zavazadla za slíbený lístek do divadla. Toho dne mě doma neviděli, až večer se mi můj stvořitel snažil citelně naočkovat první divadelní buňky přes kalhoty, řka: „Já ti dám — aktéři!“ Bylo to první nepochopení pro dobrou věc a nebylo také poslední. U divadla, což jsem poznal později, vládne nevděk nejvíce. Druhý den jsem se na přímluvu matky zúčastnil jako technický personál ex ofo zahajovacího představení. Hrál se tehdy oblíbený „Kříž u potoka“. Stará paní, která seděla v černém čepci u pokladny, mi s volným lístkem dala ponaučení lámanou češtinou: „Pomni, že divadlo je věc posvátná, tak ať neprovedeš nějakou klukovinu.“ — Smekl jsem tedy čepici, poznamenal se latinským křížem (byl jsem tehdy ministrantem) a vstoupil do hlediště s hlasitým pozdravem: „Pochválenpanžískristus“. Výběrčí lístků mě upozornil, že jsem v divadle — jako kdybych to nevěděl — a dal mi pohledek. Když se na jevišti odehrála milostná scéna, kdy ženich povídá nevěstě: „Viš-li pak, že jsi mi nedala ještě políbení?“, snaživě jsem podotkl: „Mně také ne!“ — čímž pro mne děj skončil. Naráz mě vynesli ven a táta provedl doma očkování buňek po druhý. Až na svátek Všech svatých jsem dostal

od matky zvláštní povolení k návštěvě divadla, jelikož se hrál mravoličný kus „Mlynář a jeho dítě“. Dokonce jsem hrál v davu půlnočních duchů. V poslední dojemné scéně, kdy k smrti nemocná Marie sedí na židli a loučí se s Konrádem se žádostí, aby jí na flétnu zahrál poslední píseň, že odchází na onen svět, vystoupil jsem na jeviště, podal umírající Marii buchtu s mákem, řka: „Tu máte na cestu, slečno, a tátu, který vás utrápil, proklejte.“ Následovala vřava nepopsatelná. Konrád se smíchy skácel i s flétnou do kulis, řáře, kterého hrál starý herec Ryšavý, museli odvést se scény, protože se začal dusit, Marie, aby zamaskovala smích, se zakousla do bučky, obecnost se rozdělila na dva tábory: jedni mi spílali, druhí, mladší, nadšeně tleskali. A mně se dostalo uznání od jednoho herce, který mi je udělil jednak činem — důkladným políčkem, jednak slovy: „Máš, chlapče, humor jako náš Filípek.“ — minil výborného komika Filipa Zöllnera — „ale pokazil jsi nám dobrou štaci.“ — Doma se odehrála kalhotová tragédie v pořadí třetí.

Když mi bylo na den a hodinu 14 roků, byl jsem propuštěn ze školy s prospěchem střídavě oblačným. Táta věřil pořekadlu, že řemeslo má zlaté dno, a dal mne na řezbářství do Hradce Králové. Učedník — mudělník. Tam jsem u mistra Soudila trpěl za činy spáchané i nespáchané, pro které mě — pamětliv svého jména — soudil přecháštěnými pohlavky. Na divadle jsem si zahrál jako první

rolí také učně, jenže truhlářského v „Pražském flamendru“. Ohrál jsem tu v srdci svou velkou lásku — divadlo — a zároveň jsem si zchladil záhu na svém častém mučiteli, starším dělníku z dílny, který hrál tátu. Místo chleba jsem mu nasypal na scénu do kávy piliny.

Po vyučení jsem se dostal do Prahy a když jsem po prvé v Národním divadle viděl hrát Mošnu, Šamberka a jiné velké herce, byl jsem v desátém nebi. Nebylo téměř dne, abych po práci nebyl v některém divadle. Nejraději jsem šel za šestáček na poslední galerii do Národního, kde jsem natahoval uši a vykuloval oči, div mi z důlků nevypadly. Sam jsem hrál na Vinohradech asi dvakrát u ochotnického spolku „Vavřín“ a tam mi Ty-lův „Had z ráje“ učaroval tak, že jsem kouzlu kulis už neodolal.

Po vojné jsem se vrátil do rodného města, kde jsem ochotnickému divadlu dlouhá léta poctivě sloužil a dodnes jako hraničář sloužím.

Jeť jako včela divadlo, dá tobě med i žihadlo.

Co noci jsem probděl při zkouškách a nad velkými i malými rolemi! Snad to také bude jednou polehčující okolnost v mé zpovědi vedle některých smrtelných hříchů (zbreptání rolí), za které mě čeká trest největší: na poslední scénu na jevišti života se nestačím do zazvonění nalíčit a na věčnosti si pak už nezahraji.

(Ze vzpomínek Josefa Valenty, člena souboru Bratří Čapků ve Smržovce, na 55 let jeho ochotnické činnosti.)

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

Soubor ZK Chemických závodů v Sokolově připravil pro soutěž pásno svého člena s. Cervana „Atomový věk začíná“, ve kterém ukázal na protikladech imperialistického světa a světa mírového budování cíl dnešního boje za mír a za zákaz atomových zbraní.

*

Tasovští ochotníci se po delším odmlčení opět probudili k životu a nastudovali Tylovu Lesní pannu.

*

Ochotníci z Vranovic nastudovali Kvapilovu Princeznu Pampelišku, aby zdokonalili svou jevištní dikci. Po pečlivé přípravě vynikl v soutěžním představení právě jejich přednes Kvapilových veršů.

*

Divadelní kroužek ZK Státní léčebny psychiatrické v Havlíčkově Brodě hraje pro své zaměstnance, pro pacienty i pro obyvatelstvo okolních vesnic veselohru J. Gregora-Tajovského „Ženský zákon“.

*

S radostí oznamujeme, že už v polovině dubna zasedala Ústřední sekce

divadelních ochotníků, zřízená podle usnesení poslední hronovské konference z početného aktivu ochotnických pracovníků z různých krajů. Členové sekce se v celodenní poradě zabývali otázkou pomoci jinonárodním souborům v našem státě, organizací soutěže a školení, výběrem zasloužilých ochotnických pracovníků k odměně na XXV. Jiráskové Hronovu, nedostatky v kostymní službě a řadou jiných významných problémů. O Ústřední sekci bude náš časopis podrobněji informovat u příležitosti její druhé schůzky, která se uskuteční v polovině června.

*

Počet představení našich ochotníků neustále stoupá. V prvním čtvrtletí r. 1953 bylo sehráno 1999 představení, v loňském prvním čtvrtletí už 2883 a letos za první tři měsíce roku 3832 představení!!!

*

Od 19. do 22. dubna probíhalo na dobříšském zámku školení našich dramatiků v referátech, diskusích a besedách o novinkách: O. Šafránek, Kudy kam; O. Daněk, Umění odejít; J. Procházka, Ohně na horách; M.

Stehlík, Vysoké letní nebe; J. Janovský, Mikoláš Aleš; O. Bublík, Horoucí láska.

*

Soubor Vojan ZK Loděnice nechápe svou činnost jen úzce činoherně, horlivě pěstuje malé jevištní formy a pravidelně pořádá recitačně-hudební večery, v nichž je význačnou součástí i jevištní tanec. To je stejně potěšitelné jako vzorná kronika souboru.

*

Vzornou činnost vyvíjí na poděbradském okrese soubor ZK Svazu zaměstnanců školství, který si dal do vínku úkol probouzet ze spánku vesnické soubory a pomáhat při založení nových. S Jiráskovou Kolébkou zajeli již do osmnácti míst okresu a oživil činnost čtyř souborů. Po každém představení uskuteční diskusi, zaměřenou na problémy místních divadelníků, které pomáhají řešit. Členy souboru jsou venkovští učitelé, z nichž někteří dojíždějí na zkoušky až 24 km. Nyní připravují agitbrigádu ke žním a chystají hry: U nás v Darmochlebech, Čapkovu Matku a Kornejčukův Kalinový háj.

HODKOVICKÉ JARO

Myšlenka, uspořádat v Podještědí divadelní přehlídku souborů, vznikla z loňského zájezdu souboru Kulturního klubu JZD Hodkovic n. Mohelkou na Jiráskův Hronov. Od úmyslu k činům nemají družstevníci daleko. A tak společně s Domy osvěty v Mnichově Hradišti a Turnově, souborem Svazu zaměstnanců školství v Jablonci a patrony n. p. Autobrzd, Velkoobchodem zb. šir. potřeby Jednotou a Svazem protifašistických bojovníků byla uspořádána přehlídka práce ochotníků k 10. výročí osvobození. Zahajoval hodkovický soubor 7. května Tylovým Strakonickým dudákem, 14. května soubor z Mnichova Hradiště hrál Gorkého Vassu Železnovovou, 21. května záslužnou inscenací turnovského rodáka Lotara Suchého Kostecký fraucimor vzdal hold svému dramatikovi turnovský Dům osvěty a přehlídku zakončil jablonecký Svaz zaměstnanců školství Čapkovou Bílou nemocí. Hodkovické jaro se stalo dostaveníčkem milovníků divadla. Je těžké si představit, kolik práce věnovali hodkovičtí svému divadlu. Malé městečko s 2000 obyvateli dokázalo soustředit divadelní nadšence k opravdu dobré práci a vybudovat kulturní středisko pro široké okolí. Na př. Strakonického dudáka zhlédlo 1500 diváků. Soubor sehrál od roku 1945 37 her a 97 představení. Diváky nadšeně přijatá soutěž souborů byla předznamenána společnou ideou, kterou vyjádřil v zahajovacím projevu učitel s. Jiránek: „Hodkovické jaro vzniklo z lásky a vděčnosti, z lásky k našemu divadlu,

k našemu obecenstvu, k národu a z vděčnosti za osvobození naší vlasti, za osvobození člověka a práce.“

Josef Havlík

OCHOTNÍCI V LEDČI N. SÁZ. HLÁSÍ

Dramatický kroužek n. p. Kovo-Finiš v Ledči n. S. uvedl k 10. výročí osvobození naší vlasti Sovět-

Paličova dcera v provedení OB Struhařov. Na snímku Valenta (O. Šmolc)

skou armádou hru jednoho z nejlepších sovětských dramatiků Alexandra Kornejčuka: Chirurg Platon Krečet. Po předcházejících hrách (Strakonický dudák, Vojnarka, Vodní družstvo a Babička) tohoto mladého kolektivu byl všeobecný zájem soustředěn na to, jak se ochotníci vyrovnají s touto skutečně těžkou hrou po stránce umělecké. Ti, kteří zhlédli tuto hru, byli překvapeni velice dobrým vystoupením všech účinkujících a i scéna a výprava zasluhuje obdiv a uznání. Herci pochopili smysl hry a hlavně velice dobře se vžili do jednotlivých postav — charakterů. Nelze však jen chválit. Nutno kritisovat a ostře. V sále „Sokolovna“, kde je celkem 360 míst k sezení, bylo v neděli 8. 5. 1955 přítomno 135 a v pondělí dokonce 62 diváků. Nad tímto malým počtem je skutečně nutno se zamyslet. Je opravdu kulturní náplň veřejného života tak bohatá, že obyvatelé Ledče nepotřebují divadlo? Lásku a kladný poměr k Sovětskému svazu a Sovětské armádě vyjádřili účinkující dobrým vystoupením, což potvrdil potlesk a spokojenost přítomných diváků. Je však nutno kritisovat špatný postoj téměř všech funkcionářů MNV, ONV a všech masových organizací, kteří svoji neúčastí způsobili nedůstojné zakončení oslav 10. výročí osvobození naší vlasti. Naši ochotníci, kteří s tak velikou láskou přistupují k divadelnímu umění, aby oživila kulturní činnost v našem městečku, kteří tráví stovky hodin při zkouškách, si opravdu nezaslouží takového poměru místních obyvatel.

Jan Primus

Maupassant-Hochwälder Kulička, úspěšné představení krajského kola ÚNV Praha. Na snímcích Loisseau (R. Štokr), Kulička (V. Svobodová) a Cornudet (A. Maršák)

NÁVRAT MAUPASSANTOVY KULIČKY

Po roce 1945 prošla mnoha našimi jevišti Spitzerova aktová dramatisace známé Maupassantovy povídky Kulička pod názvem Tlustý anděl z Rouenu. Měla výrazný úspěch. Později však zapadla a dnes se na profesionálním divadle neobjevuje vůbec a na ochotnickém velmi zřídka. Je to škoda, protože Maupassant ve své dějově prosté, ale bohatstvím charakterů a vnitřních konfliktů velmi dramatické povídce dosáhl nejen uměleckého mistrovství formy, ale i hlubokého mravně a společensky kritického výrazu. Tyto kлады se podařilo postihnout i celovečerní dramatisaci Fr. Hochwäldra, kterou rozmnožilo ČDLJ v Salzerově překladu. Kulička je epizodou z prusko-francouzské války. Náhoda svede do jednoho zájezdního hostince pestrou společnost. Hraběte, průmyslníka a obchodníka s vínem, jejich manželky, demagogického politika — oportunistického levičáka, jeptišku, nevěstku Elisy a kočího Louise. V konfliktu Elisy a Louise s ostatní společností vyslovuje autor svůj soud nad kapitalismem, válkou a jejími průvodními zjevy, nad zradou člověka a nad peněžní morálkou vládnoucích vrstev. Pravda je na straně Elisy a Louise; jim patří závěrečné slovo hry, oni odcházejí z místa hanby zdánlivě pokoření a zneuctění, ale silni svou vírou v lepší budoucnost.

K této Maupassantově povídce, tentokrát v dramatisaci Fr. Hochwäldra, se vrací dramatický soubor Osvětové besedy v Praze 11 „Tyl“, aby na ní osvědčil své síly v krajském kole celostátní soutěže. Žižkovští ochotníci volili dobře. Nejen proto, že jim hra poskytla řadu herecky vděčných rolí, ve kterých se

mohl zkušený soubor dobře uplatnit, ale hlavně proto, že splňuje umělecké a ideové požadavky a má stálou životnost a plně oprávnění být uvedena na našem jevišti. Soubor skutečně své příležitosti využil a předložil porotě k posouzení dobrou a poctivou práci.

Představení nastudoval režisér J. Šindelář. Jeho režie je nenápadná, ale dává tušit pevnou ruku a scénickou zkušenost. Šindelář umí vést herce, jeho představení účinně střídá tempo a vytváří náladu, dovede se začíst do textu a vyhmátnout to, co je pod ním. V dobrém hereckém souboru vyniká mimořádně nadaná V. Svobodová v roli Elisy. Její Kulička je silnou osobností ve světě charakterově pokřivených lidí, má bodrost a srdečnost prostého člověka, protřelost chudáka, kterým je opovrhováno, i pevnou páteř a nezdočnost charakteru, je kočkou, která dovede škrábnout, ale má i laskavost a dobrotu srdce a mateřskou něhu. Její partner, kočí Louis, nemá ten široký rejstřík výrazových pro-

středků. Herec kladl příliš důraz na dobrosrdečnost své postavy a nasa-dil svého dobráka a poctivce Louise v trochu nešťastné poloze. Vyšel mu nějak plačtivě, málo chlapsky. Vždyť Louis chce ve hře Elise pomoci a divák i Elisa musí věřit, že jí pomůže opravdu. Blažkův Louis má dobrou vůli, ale stále jako by se sám prosil o soucit. Tím, že nerozehrál postavu v celé bohatosti, dopustil se největší své chyby. Postavy druhého světa — bohatých lidí, kteří i za války, a právě na ní dovedou vydělávat, trpí také do jisté míry schematičností a jednoznačností. Herci jim dali jeden charakteristický rys a ten bez obměn udržovali po celé představení. Ale i jejich záporné postavy jsou živými lidmi. Nejlépe zde vyšli manželé Loisseauovi, obchodníci s vínem, kteří dokonce za jednu scénu, která mimochodem nebyla jejich nejsilnější, získali potlesk na otevřené scéně. Představení mělo srdečný a plně zasloužený úspěch u četného obecnstva.

K. Nešvera, dopisovatel

O PRÁCI DIVADELNÍHO SOUBORU ZK DRÁTOVEN A ŠROUBÁREN V LIBČICÍCH

V poslední době uvedl soubor v libčickém Domu osvěty Čapkovu Matku v herecky i režijně vyváženém představení. Dobrá režie Fr. Vodičky dokázala zvládnout tento nesnadný úkol v dokonalé souhře; zvláštní zmínky zasluhuje výkon A. Vodičkové v titulní roli, kterou přesvědčivě zahrála s velkou pozorností k hlasovému projevu. (Je to její další úspěšná role po Jiráskové M. D.

Rettigové a Babičce v dramatisaci románu B. Němcové.) Velmi dobrý výkon v roli Petra podal P. Rubeš, posluchač AMU, který ve spolupráci s ochotníky získává zkušenosti pro svůj další umělecký vývoj. A ještě o jednom pracovním výkonu se musíme zmínit: V. Plaček jako maskér vytvořil velmi dobré herecké masky, odpovídající Kurelově maskérské metodě. — Zájezd souboru si vyžádali již i občané z Kralup III. Souboru by ovšem velmi prospělo, kdyby se také jeho mateřský závodní klub o něj více zajímal. V. Gloss

VESNICKÝ SOUBOR K VÝROČÍ OSVOBOZENÍ

Malá vesnička Josefův Důl na Mladoboleslavsku se důstojně zapojila do oslav X. výročí našeho osvobození. Ani místní ochotníci nezůstali pozadu a připravili představení Tylova „Pražského flamendra“, které uvedli na scénu 8. května v místní sokolovně. Tylova hra z měšťanského prostředí minulého století měla zasloužený úspěch u obecenstva. Příčinila se o to i spolupráce hudebního kroužku závodního klubu Tiba, která vhodně volenými písničkami ze staré Prahy dala celé hře ucelený rámeček. Režisér J. Toman však zcela nevyužil všech možností, které mu tato spolupráce poskytovala. Hra má celkem 10 obrazů, je tudíž pro venkovskou scénu velmi obtížná. Tím zaslouženější je práce výtvarníka J. Toman, který se vtipně řešenými scénami snažil s úspěchem o zkrácení nutné doby k jednotlivým představám. Použil vyměnitelných výplní kulisových rámu a vkusně odlišil jednotlivé obrazy látkovými doplňky. Pozornosti zaslouží především scéna 1. obrazu na pražském náměstí, jejímž autorem je V. Šulc, představitel titulní role Adolfa. Jeho herecký výkon snese velmi přísné měřítko, podobně jako představitel bohatého sládky Sýkory (J. Vejčera). Dobrý herecký výkon K. Malhause v roli truhlářského učeníka Filipa rušila příliš rychlá mluva. Chybou jinak velmi zdařilého představení byla nedostatečná péče o kostymy. Tuto složku představení vesnické soubory příliš často opomíjejí. Jinak by se nemohlo stát, aby Filip přišel na scénu v zelené sportovní košili a saku moderního střihu, či Adolf v scampolu.

Závodní klub n. p. Tiba, jehož dramatický odbor sehrál toto představení, je jedním z nejlepších na okrese. Za spolupráce s MNV upravili ochotníci v starším záměčku

A. Vodičková v roli Babičky
v dramatisaci díla B. Němcové

krásně zařízený závodní klub. Je zde malý divadelní sál pro estrádu či přednášky, loutkové divadélko a klubovny pro jednotlivé kroužky. Zasluzná práce všech členů souboru dala k výročí osvobození krásný a upřímný dar. -pý-

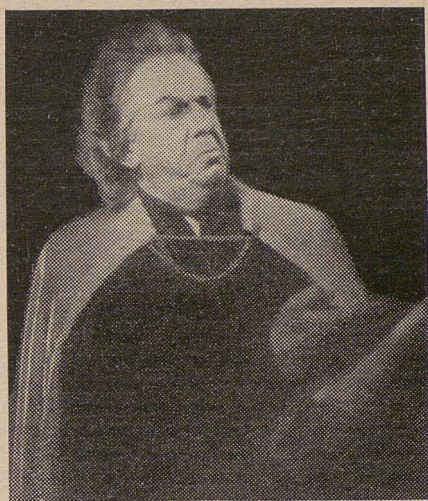
V CHOMUTOVĚ MAJÍ DIVADLO PRO DĚTI

Nijak snadný nebyl úkol, ke kterému se odhodlal závodní klub závodu J. Fučíka v Chomutově. Divadlo pro děti je radostná, ale těžká a odpovědná práce. Ani technické obtíže nejsou nepřekonatelné, je-li dostatek důvtipu a dobré vůle. Jevištěátko v rozměrech 6×4 m bylo dokonale vybaveno technickým i osvětlovacím zařízením. Ovšem, v současné době není dostatek her s jednoduchou výpravou a malým obsazením. Soubor si často vypomáhá i přepracováním loutkových her. Divadlo nehraje příležitostně, ale má přesně rozpracovaný celoroční dramaturgický plán. V letním období provede několik zájezdů v okrese. K tomu účelu se zhotovuje skládací divadélko v rozměrech stabilního, které bude možno postavit v kterémkoli místě, v sále i v přírodě. Při souboru se tvoří ještě studio, které nacvičuje hry pro dospělé. Divadlo má k dispozici i autobus pro zájezdy. Tlumočíme ještě výzvu souboru našim dramatikům: Zásilejte své hry ke zkušebnímu nastudování dramaturgické radě souboru závodu J. Fučíka v Chomutově, Revoluční 11, č. tel. 151. N. Džambasov

PADESÁT LET OCHOTNICKÉ PRÁCE

Toto významné jubileum slaví v tomto roce Rudolf Dubský, předseda „Nového divadla“ v Mladé Boleslavi. Začínal ještě jako školák v dětském představení „Malého lorda“ v roce 1903. V r. 1905 již pevně zakotvil v dělnickém divadelním odboru jednoty DTJ „Lidové divadlo“. Zasluhou R. Dubského byly sloučeny v r. 1938 tři dělnické divadelní spolky a utvořily základ „Nového divadla“, k němuž přistoupila po čase i „Malá scéna“. Soubor se vždy zúčastňoval divadelních festivalů, i Hronova (inscenací „Kolumba“). Po odchodu několika pracovníků přerušilo na čas „Nové divadlo“ v r. 1950 svou činnost. Opět R. Dubský dokázal seskupit divadelní nadšence, takže v tomto roce „Nové divadlo“ znovu zahájilo činnost jako dramatický odbor ZK ROH mladoboleslavské plynárny. R. Dubský vytvořil řadu rolí, z nich jeho nejzamilovanější je Kalafuna v Tylově Strakonickém dudáku. Před rozpadnutím souboru v r. 1950 vytvořil zajímavě postavu purkrabího Daniela z Mrakotína v Jiráskově Kolébce. Dnes studuje roli Dulského ve hře G. Zápolské „Morálka paní Dulské“. Pilně zajíždí do kraje s kulturním pásmem lidových písní a poesie.

O. Bárta, dopisovatel

R. Dubský jako Daniel z Mrakotína
v Jiráskově Kolébce

SLOVO K INSCENACI „NEBEZPEČNĚ KŘÍŽOVATKY“ V HRADCI KRÁLOVÉ

Dramatický soubor „Pochodeň“ Krajské správy ministerstva vnitra v Hradci Králové patří mezi nejaktivnější divadelní soubory na Hradecku. Kolektiv často zajíždí na vesnice a na inscenaci špiónážní hry „Nebezpečné křížovky“ sovětských autorů Spěšněva a Maklarského ukazuje příkladnou spolupráci sovětských občanů s orgány bezpečnosti. Představení je pečlivě vypracováno, i když s dílčími nedostatky. Režisérská dvojice Pelant-Bohatý správně zdůraznila dramatické stupňování děje v jednotlivých obrazech a několika škrty napomohla spádu a tempu hry. Nedostatečná režijní zručnost se projevila ještě ve vyostření dějových konfliktů a v nepropracovaných detailech u typů postav.

Soubor se pečlivě připravoval k inscenaci studiem odborné literatury. Důkladná příprava se pak v představení projevila v přesvědčivých charakteristikách postav a v přirozenosti hereckého projevu. Jednou z nejpresvědčivějších postav byla Galina s. Markové. Přirozenost, tvůrčí optimismus, pevné vědomí občanské kázně a důvěra v sovětské bezpečnostní orgány — to jsou hlavní charakteristické znaky, které diváky u této postavy zaujmou hned při jejím vstupu. St. Penzová v roli kpt. Věry Brjancevové si byla vědoma svého úkolu v ději, škoda jen, že nedovedla svůj vztah ke Galině projeviti větší srdečností. I v této inscenaci se projevila stará bolest, že záporné postavy byly zahrány barvitěji nežli kladné. Na př. v závěrečné scéně s Woodhousem jinak přesvědčivý výkon s. Bohatého v roli plukovníka Bachtina má ještě řečnický pathos a ztrnulost. S. Kočí jako ing. Šelonin je spíše trpným lyrikem, bez živelného zájmu a optimismu, jaký postava vyžaduje. Velmi dobrá a realistická byla postava Angličana Woodhouse (s. Kocourek). U negativních postav — Chelmers (Pelant), Frysby (Rek), Wurm (Jiras) — je třeba naplnit je-

jich scény větším vzruchem, podtrhnout jejich cynismus a obchodnickou mazanost.

Celkově inscenace — i v přijetí u diváků — je opravdu úspěšná. Hradeckému souboru se jistě při jeho poctivé práci podaří v reprisách odstranit chlad, kterým ještě trpí první obraz.

Vlastimil Krejča

STARÁ TRADICE ZNOVU OŽÍVÁ

Do divadelní soutěže se nám na Chrudimsku přihlásilo 16 souborů ze 12 obcí, a to i z obcí malých (Libochovice, Libkov, Lány, Prachovice a j.). Největší je soubor nár. podniku EVA (40 členů) a Mladá garda (ZK Transporta Chrudim). Celkový počet členů všech souborů přihlášených do soutěže byl 293 pracovníků, z toho téměř polovina úplných začátečníků. Značným podílem v letošní divadelní soutěži přispěl ČSM, jehož příslušníci u nás dobře reagují na usnesení letošního sjezdu. Zvláště mile se účast mladých projevila u starších souborů (na př. v Heřmanově Městci). Soutěž skutečně vyvolala zdravotnou aktivitu — připravují se další představení, zvláště na vesnici. Nové soubory se objevily v Lánech, Licibořicích, Bojanově, Prachovicích a j. Stará tradice českého ochotnického divadla na vesnici znovu ožívá. Na četných jevištích ozvalo se v úvodním projevu před soutěžním představením: „...hrajeme v naší obci zase po dvaceti letech po prvé...“, „...naši předchůdci zde hráli naposledy před devíti lety...“

atd. Z toho ovšem vyplývá veliký zá-
vazek pro zkušené pracovníky v li-
dové tvořivosti a pro členy osvět-
ového aparátu: Je třeba neustále na-
pomáhat úsilí venkovských ochotnic-
kých souborů, udržet je v aktivitě,
přesvědčovat je o potřebě her, bo-
jujících o novou vesnici. Zde právě
se projevila na našem okrese slabi-
na. Repertoár vesnických začínají-
cích souborů pravidelně nevyhovuje
ani tematikou a aktuálností, ani
svou náročností. Je naší povinností
pomáhat v budoucnu souborům ve
výběru takových her, které nejen po-
baví, ale také poučí a pomohou k ví-
tězství nového života. Dr J. Petřtyl

K TITULNÍMU SNÍMKU

Na titulní stránce tohoto čísla na-
šeho časopisu je záběr Karla Mince
z dějiště druhé části národní pře-
hlídky souborů II. a III. soutěžní
kategorie — ze Svitav. Chceme zve-
řejněním snímku na tomto čestném
místě vzdát dík organizátorům a po-
řadatelům, složeným především z pra-
covníků svitavské Vigony v čele
s ředitelem podniku s. Jaromírem
Křivánkem a Jiřím Křešem, inspek-
toru pro kulturu rady ONV Adolfo
Bohdalovi a dalším členům okresního
koordinačního výboru. Chceme dále
vzdát čest a chválu všem obětavým
svitavským ochotníkům, kteří by-
chom si přáli mít všude. Odjžděli
jsme ze Svitav s plným vědomím
toho, že pocta konání národní pře-
hlídky byla dána Svitavám zcela
oprávněně. J. Beneš

* OCHOTNICKÉ DIVADLO
* ROČNÍK I ČÍSLO 6 ČERVEN 1955

SVITAVY,
dějiště národní přehlídky

YDÁVÁ

MINISTERSTVO KULTURY
v nakladatelství Orbis, národní podnik,
Praha 12

Řídí redakční kruh

Vedoucí redaktor Jiří Beneš

Redakce: Praha 12, Stalinova 3
telefon 226145—49

Vychází v polovině každého měsíce

Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs

Účet u SBČs 137-3007

Tiskne Orbis,
tiskářské závody, n. p., závod č. 1,
Praha 12, Stalinova 46

Rozšiřuje Poštovní novinová služba (PNS),
objednávky přijímá každý poštovní úřad
i doručovatel

A-09017

PRAKTICKÝ KURS LÍČENÍ RUDOLFA KURELA

Text k snímku na zadní straně obálky

Hra: Karel Čapek „Matka“

Role: matka

Doba: před válkou

Charakteristika: vdova po plukovníku, matka pěti synů, symbolická postava ženy-matky, přirozeného odpůrce války, která však nachází své místo v uvědomělé obraně své vlasti.

Popis masky: na snímku použita vlásenka, silně prošedivělá, delší vlas, vzadu na krku svinutý do uzlu — připletený cop téže barvy (na obr. okraj vlásenky „kreslí“, zvláště na přední části čela; při zhotovení vlásenky bylo použito hrubého okrajového tylu, a navíc, okraj nebyl před nalepením vlásenky absolutně čistý!).

Líčení tváře: tvář starší ženy, základní líčidlo č. 107 smíšeno s č. 32.

Detaily masky: oči — starší oči, unavená víčka — lehce vystínováno č. 74 a č. 65/78; obočí — lehce přibarveno k barvě vlasu — č. 65; nos — normální — bez většího stínování; — rty — bez líčení — pouze lehce spodní ret tmavší tělkou č. 113; tvář — bez červeně — pouze tělka,

světla a stíny — č. 74 a č. 65/78; vrásky — zdůrazněny pouze vlastní vrásky představitele, jemně vykresleny — vystínovány a podtrženy světlem — v okolí očí, nosu, úst — č. 74 a č. 65/78; plochy — v místech, která jsou na snímku světlá a plasticky vystupují — je použito „světel“ č. 65/78 a naproti tomu místa, která plasticky tvoří prohlubně — tmavé plochy — stíny — je použito stínovací barvy č. 74 (všechny tyto stíny a světla na sebe navazují a v okrajích se prolínají ve vytraceném nánosu); krk — lehce vystínován a slabě vyznačený příčné vrásky č. 74 (č. 65, č. 78) — (líčení krku je nutné zvláště v těch případech, kdy představitel je mladý); ruce — hřbety rukou jsou přizpůsobeny barvě základního líčidla.

Při práci na této masce, jelikož představitelka byla mladá, šlo v podstatě o to, potlačit všechny mladistvé prvky ve tváři představitelky. Využít všech přirozených stínů, prohlubní a naznačených vrásek, a to je vlastně nutné při práci na každé masce — využít všech nerovností ve tváři světlem a stínem.

OBSAH

V. Kuchařová: O našich nejbližších úkolech	121
Krajské poroty nám hlásí	123
Strana snímků z krajských kol	124
D. Vojtěchová: Končíme první školní rok dálkového školení	128
K. Rektorisová: Základy jevištní dikce (V. lekce)	129
J. Šarševá: Poznámky k choreografii v Tylových hrách	130
J. Kropáček: Kapitoly z dějin kostymu (VI. lekce)	132
Srovnávací tabulka líčidel	133
J. Mešejda: Archivy souborů	134
L. Durkalec: Z dějin ochotnického umění	135
Umění napovídat	136
SLOVO MÁ J. Zenkl, V. Režný a soubor Chirana	137
J. Pecháček: Klasikové ruského dramatu 19. stol.	138
Třísky	140
Z ochotnického života	141
K. Nešvera: Návrat Maupassantovy Kuličky	142
Praktický kurs líčení R. Kurela	144

Na II. str. obálky Stránka cti, na III. str. obálky scénografická rubrika

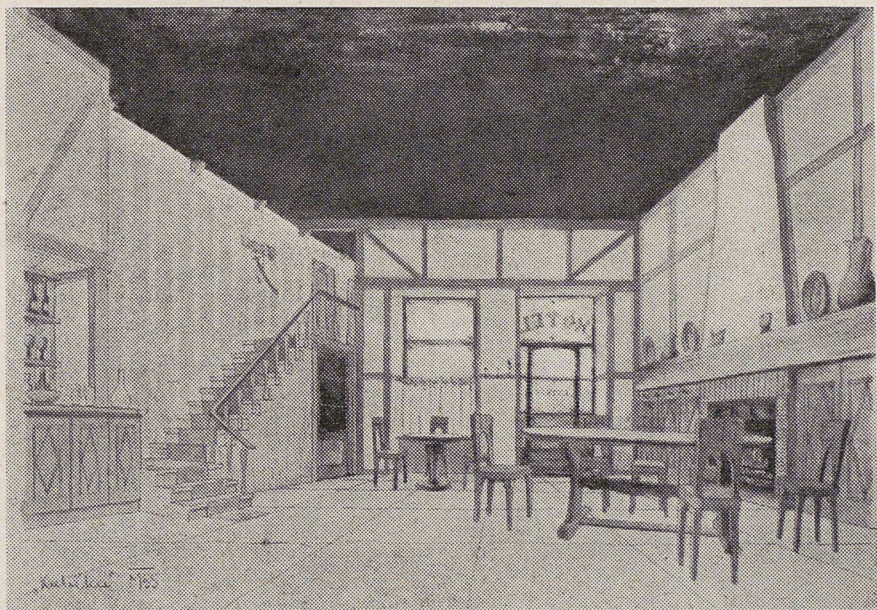
Toto číslo mělo redakční uzávěrku v polovině května, vyšlo 18. 6. 1955

Od návrhu k realizaci

Provedení scény podle daného návrhu bývá často nejobtížnějším úsekem práce při inscenaci hry. Někdy jsou překážky tak velké a nepřekonatelé, že realizace se návrhu téměř nepodobá. Hraje-li soubor v pronajatém divadelním sále a nemá-li možnost vyrobit si vlastní dekoraci podle svého návrhu, je odkázán na zásoby dekorací jeviště, na kterém hraje. Záleží pak na množství a použitelnosti dekorací a v neposlední řadě na ochotě technického personálu, s jakou hostujícímu souboru vychází vstříc. Pohovoříme si o některých problémech, které se vyskytly při provedení hry na pronajatém jevišti střední velikosti (6×4 m) s poměrně slušně vybaveným skladem dekorací a s dobrým technickým personálem. Snímky jsou ze hry „Kulička“, provedené souborem „Tyl“ Osvětové besedy na Žižkově jako soutěžní představení krajského kola soutěže.

Autorem předepsané místo děje je malý zájezdní, nevlídný hotel okresního městečka v Normandii ke konci prusko-francouzské války. Požadavky režiséra byly co do umístění jednotlivých zařízení scény velmi přesné a závazné, vzhledem k tomu, že se jednalo o znovunastudování hry, jen s některými změnami v obsazení. Po prostudování materiálu o hotelových stavbách v Normandii z XIX. století byl proveden návrh scény. Při provedení scény narazilo se na dvě překážky. Nebylo možno z důvodů finančních provést ani některé doplňky dekorací z nového materiálu. Návrh byl proveden pro jeviště, jehož rozměry byly odhadnuty ne dosti přesně. Největší potíží při vypracování návrhu i při provedení byl požadavek schodiště, vedoucího do hotelových pokojů v I. patře, které v některých situacích je současně zatíženo 10 osobami. Takto zatížené stavbě byla věnována přiměřená péče, poněvadž bylo nutno zajistit bezpečnost herců a vyloučit otřesy ostatních dekorací. Celá stavba byla provedena z běžných praktikáblů a z 2 m dl. schodišťového ramene, které bylo rovněž k dispozici. Stěny vytvořeny ze starších dekorací, které byly přemalovány. Boční schodišťová stěna byla provedena z nedostatku jiného materiálu ze 4 m vysokých rámu, potažených drátěným pletivem z nějaké starší inscenace, na které byly připevněny

pruhy papíru jednoduše pomalovaného. Celek působil jako dřevem obložená stěna a mezery mezi jednotlivými pruhy umožňovaly osvětlovací dobrou viditelnost na jeviště. Tím, že bylo nutno provedení proti návrhu prostorově zmenšit a že bylo nutno použít pouze hotových dekorací, setřely se a nebyly provedeny některé charakteristické znaky, dávající celkovému řešení francouzský charakter. Rovněž s výběrem nábytku byly značné potíže a nakonec po pečlivé prohlídce skladu ná-

bytku byl raději použit starý selský nábytek, který v celkovém pojetí prostoru působil nejméně rušivě.

Z inscenace „Kuličky“ v Divadle lidové tvořivosti na Žižkově odnášíme si tyto dvě zkušenosti. Je nezbytně nutno před provedením návrhu dobře se seznámit jak s rozměry, tak i s technickým vybavením jeviště, se stavem zásob dekorací a nábytku. A ještě pečlivěji se věnovat prostudování doby a prostředí, aby provedení scény bylo naprosto přesvědčivé. Ing. arch. L. Mráz

Návrh (hořejší snímek) a provedení scény (snímek dole) hry „Kulička“ (Hochwälderova dramatisace Maupassantovy novely), provedené souborem Tyl Osvětové besedy na Žižkově v režii J. Šindeláře a ve výpravě ing. L. Mráze

**PRAKTICKÝ KURS LÍČENÍ
RUDOLFA KURELA**

Hra: Karel Čapek, Matka. Titulní postava. Soubor: ZK Avia Letňany. Herečka: A. Rezáčová. Maska: R. Kurel. Snímek: K. Minc. Popis masky je na poslední straně časopisu.